Mocu
P24-577

Kaina 10 Pf.

KARYS

Nr. 15 (1177) Vilnius, 1943 m. balandžio 10 d.

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

LEIDŽIA LIETUVOS SAVISAUGOS DALIŲ ŠTABAS
Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*
Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė Nr. 3
Telef. per Vilniaus karišką: Vyr. redaktoriaus — 49. Redakcijos ir administracijos — 41. Priėmimo val.: 8 — 14.
Spausdinamas „Švyturio" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3.

Lietuvos Konferencija Kaune

Konferencija, pirmininkaujama prof. M. Biržiškos, protestuoja prieš sovietų akiplėšiškumą

KAUNAS, ON. Balandžio 5 d. priešpiet Kaune, Karo Muziejuje, susirinko Konferencija, pirmininkaujama prof. M. Biržiškos. Konferencija buvo sudaryta iš visų gyventojų sluoksnių ir iš visų krašto sričių lietuvių. Iš kiekvienos apskrities dalyvavo 2—4 atstovai. Konferencija susirinko pasaulio viešumai regimu būdu išreikšti ryžtingumą kovą prieš bolševizmą remti visomis pajėgomis ir visomis priemonėmis. Ji dokumentavo savo valią panaudoti visas pajėgas ir prisidėti prie bolševizmo parbloškimo ir įdėti savo indėlį į Europos atkūrimą. Toje Konferencijoje kalbėjo Pirmasis Generalinis Tarėjas gen. Kubiliūnas, gen. Navakas ir Generalinis Tarėjas Maitinimo bei Žemės Ūkio Reikalams — Ramanauskas. Konferenciją atidarė prof. Biržiška. Pirmasis kalbėjo gen. Kubiliūnas.

Pirmasis Generalinis Tarėjas savo kalboje pareiškė, kad Konferencija susirinkusi sunkiais ir lemiamais laikais išaiškinti svarbių ir lemiamų klausimų. Jis čia pasirėmė taisykle, kad šis karas neesąs paprastas karas, o kova tarp dviejų, iš esmės skirtingų, ideologijų ir pasaulėžvalgų. Jau per karo žygį Vakaruose, kaip gen. Kubiliūnas pabrėžė, bolševikai ištiesė savo plėšikišką ranką į Lietuvą. Jie įvedė savo įgulas į Lietuvą lyg kokį Trojos arklį, kad paskui, priešingai pažadams, gerbti ir ginti teritorijos integralumą, Lietuvą užimti militariškai. Generalinis Tarėjas paskui kalbėjo apie tas dideles kančias, kurių lietuvių tauta patyrė dėl bolševikinio viešpatavimo, ir aiškiai iškėlė, kokiais baisiais metodais šiame krašte bolševizmas viešpatavo žudynių ir nuolatinio teroro pagalba. Dešimtys tūkstančių nužudytųjų, suimtųjų ir ištremtųjų, kaip jis pareiškė, yra svarbiausi tos nežmoniškos sistemos liudytojai. Žmonės Lietuvoje ne tik neteko bet kokios nuosavybės, bet ir grėsė nuolatinis pavojus jų asmeniniam saugumui. Tada lietuvių tautos žvilgsnis su pasiilgimu buvo nukreiptas į Vakarus. Ji visados žvelgė į Vakarų Europą ir stiprino ryšius su Vakarais. Sakoma, kad šviesa ateina iš Rytų, tačiau Lietuvai ji visados sklido iš Vakarų. Slaviškasis nihilizmas ir azijatiškasis despotizmas lietuviams yra svetimi. Aš tikiuosi, pareiškė toliau gen. Kubiliūnas, kad mes tinkamai įvertinsime savo geopolitinę padėtį ir iš to padarysime aiškių išvadų. Mes jau esame patyrę, kad mums niekas nesuteiks pagalbos iš užjūrių, pagalbos mes galime tikėtis tik iš Vokietijos. Mūsų geopolitinė padėtis ir bolševikinis pavojus nulemia mūsų pasiryžimą. Su bolševizmu mes niekados negalime eiti drauge. Mes esame ne tik arčiausiai nuo bolševikų sienos, bet ir galime suprasti tą milžinišką nelaimę, kuri mus užgriūtų, jei bolševizmas nebūtų nugalėtas. Didžioji Vokietija, kuri šioje milžiniškoje kovoje yra vadovaujanti, teikia įsitempimo ir didžiausio pasiaukojimo pavyzdį. Sekdama tuo pavyzdžiu prie tos kovos prisidėjo didžioji Europos dalis. Kiekviena tauta prisidėjo savo dalimi. Pirmasis Generalinis Tarėjas pabrėždamas nurodė, kad, atsižvelgiant į pavojų, kuris gresia kraštui, visiems yra moralinė pareiga kovoti drauge. Mes negalime laukti, pabrėžė jis, kad kiti savo kraujo aukomis pašalintų pavojų. Be aukų ir didesnių prievolių mes to, mums tiesiog gresiančio pavojaus, nepašalinsime ir taip pat nepagerinsime savo krašto likimo. Veltui dar niekam nieko nebuvo duota ir taip pat niekas nieko neduos. Belieka vien tik ginklu ir savo darbu viską išsikovoti ir įrodyti savo valią bei pasirengimą. Didysis Vokiečių Reichas vykdo totalinę mobilizaciją ir telkia visas pajėgas bolševikinei hidrai pašalinti, — hidrai, kuri per 20 metų iš milijonų žmonių prakaito bei ašarų kalė ginklus Europai pavergti. Atėjo lemiama valanda, kad ir Lietuva turi prisidėti prie šios kovos. Kas yra, arba bus pašauktas pagelbinei tarnybai į vokiečių kariuomenę, arba į gynybos ūkį, tas turi be atodairos paklausyti, nes bolševizmas turi būti sunaikintas. Drauge žengti su bolševizmu mes nenorime ir niekados negalėsime. Slavų tautos ne tik sufalsifikavo mūsų kultūrą, bet jos norėjo sunaikinti ir mūsų kalbą. Taigi, belieka tik mūsų didysis Vakarų kaimynas — Vokietija. Reichas mus kviečia pagelbinei tarnybai kovoje prieš bolševizmą. Jei mes to paraginimo, kaip gen. Kubiliūnas pridūrė, paklausysime, tai galime būti tikri, kad mūsų padarytoji auka ir mūsų darbas nebus užmiršti.

Gen. Navakas savo kalboje paminėjo lietuvių tautos istoriją ir pabrėžė, kad lietuvis dėl savo lėto, kieto ir ryžtingo būdo visur ir visados buvo vertinamas, kaip geras, drąsus, supratingas, sąžiningas ir patikimas kareivis bei kovotojas. Po ilgesnių išvedžiojimų apie lietuvių kareivių drąsą, jis kalbėjo apie bolševikų viešpatavimo laikus. Tais laikais kariuomenėje pasilikęs lietuvis kareivis bolševikų buvo terorizuojamas ir spaudžiamas. Tačiau, kai 1941 m. birželio 22 d. rytą galinga vokiečių žemyno kariuomenė ir aviacija raudonąją armiją atrėmė į Rytus, tada greta mūsų išlaisvintojų vokiečių kareivių, drąsiai į kovą stojo ir lietuvis kareivis, atnaujindamas vėl 1919 m. pavasario ginklo brolystę. Apie dabartinę padėtį gen. Navakas pasisakė šitaip: „Dabar vyksta istorijoje dar nebūta kova. Beveik visa Europa, vadovaujant Didžiajam Vokiečių Reichui, sukilo prieš pavojų, gresiantį iš Rytų. Sovietų spauda ir sovietų vadų pretenzijos aiškiai rodo, kad Sovietų Sąjunga dar nėra atsisakiusi nuo savo pretenzijų į Lietuvą, o rengiasi mus „išlaisvinti". Nesunku įsivaizduoti, kaip gen. Navakas pabrėžė, ko lietuvių tauta galėtų laukti, jei sovietų raudonajai armijai iš tikrųjų pavyktų dar kartą įsiveržti į Lietuvą. Tautai tatai būtų katastrofa, kokios dar nėra buvę. Daugybė lietuvių jau su ginklu rankoje stovi fronte ir užfrontėje. Kiti dirba transporto tarnyboje, ir kiti vėl ginklavimosi pramonės įmonėse. Tačiau to viso mūsų tautos daugumai yra per maža. Jei mes norime ką nors pasiekti, tai už tai mes turime sudėti aukų. Mes negalime manyti, kad kiti turi viską padaryti, o mes galime laukti nieko neveikdami. Niekas mums veltui nieko neduos, jei mes būsime pasyvūs, neveiklūs ir neryžtingi. Generolas pridūrė, kad, atsižvelgiant į naujai išreikštas Sovietų Sąjungos pretenzijas į Lietuvą ir į didelį bolševikinį pavojų, būtinai reikia aktyvaus prisidėjimo prie kovos prieš bolševizmą".

Toliau kalbėjo Generalinis Tarėjas Maitinimo ir Žemės Ūkio Reikalams — Ramanauskas. Mes gyvename laikotarpyje, pradėjo Generalinis Tarėjas, kada sprendžiamas Europos tautų likimas. Tokiais laikais žemės ūkiui keliami dideli ir atsakingi uždaviniai. Totalinis karas reikalauja prie karo meto reikalavimų pritaikyti visą žemės ūkį. Kad ir kokios sunkios būtų gamybos sąlygos, jos turi būti nugalėtos. Ūkininkas kiek galėdamas turi gaminti frontui ir tėvynei. Po to Generalinis Tarėjas kalbėjo apie paskiras žemės ūkio sritis, kaip: gyvulių ūkį, gamybos kovą, pieno pristatymo prievolę, žemės apsėjimą, pyliavas ir kt., ragindamas, kad ūkininkai besąlyginiai atliktų savo prievoles. Kareivis už įsakymo nevykdymą ar už drausmės stoką griežtai baudžiamas, ir tą pat, kaip Generalinis Tarėjas pareiškė, reikia taikinti ūkininkui. Ūkininkas gamyboje turi griežčiausiai vykdyti duotuosius įsakymus ir potvarkius, siekdamas bendro tikslo — nugalėti bolševizmą. Taip pat ir ūkininkų tarpe turi viešpatauti griežčiausia drausmė ir vieningumas. Šiandien ūkininkams keliami reikalavimai nėra jokie pageidavimai, o juos reikia suprasti kaip įsakymus. Ūkininkas karo metu yra kareivis. Išleistųjų potvarkių nevykdymas yra sabotažas, bendrųjų tikslų trukdymas ir net išdavystė. Ūkininkas turi suprasti ir įsisąmoninti, kad jis, neįsijungdamas į karą, vien tik padeda mūsų priešui bolševizmui ir pavirsta savojo krašto išdaviku. Aš tikiuosi, pridūrė Generalinis Tarėjas, kad ūkininkas supras padėties rimtumą ir atliks pilnai iškeltuosius uždavinius, tuo užtikrindamas sau ir savam kraštui gesesnę ir šviesesnę ateitį.

Po tų vadovaujančių asmenų kalbų Konferencija priėmė tris rezoliucijas, kurios yra dokumentas ryžtingumo ir valios su visomis pajėgomis paremti Didįjį Vokiečių Reichą ir jo sąjungininkus kovoje prieš bolševizmą.

Perskaičius rezoliucijas, kalbėjo prof. Biržiška, išreikšdamas Pirmajam Generaliniam Tarėjui gen. Kubiliūnui Konferencijos padėką už jo atliktą darbą ir visų Konferencijos dalyvių pasitikėjimą. Baigdamas prof. Biržiška perskaitė Fiureriui Adolf Hitler adresuotą ištikimybės telegramą, kuri buvo audringai pritarta. Po to Konferencijos dalyviai nuvyko prie Nežinomojo Kareivio Kapo ir ten padėjo vainiką.

REZOLIUCIJOS

Rezoliucija Nr. 1

Lietuvių tauta, raudonajai armijai militariškai Lietuvą okupavus, prievarta buvo įjungta Tarybų Sąjungon, skaudžiai išgyveno bolševikinį valdymą: per vienerius metus buvo išžudyta ir į kalėjimus ir lagerius sugrūsta tūkstančiai Lietuvos sūnų ir dukterų, ištremta kelios dešimtys tūkstančių į tolimąjį Sibirą, nacionalizuojant atimta žemė ir namai, sugriautas iš pagrindų žydinčios Lietuvos ūkis, sužalota lietuvių tautinė kultūra ir panaikinta visa, kas buvo lietuviškai tautiška. Jau daugelį amžių dalyvavusi Vakarų Europos kultūriniame gyvenime ir šimtmečiais nuolatos kovojusi su Rytų invazija, lietuvių tauta ypatingai jaučia tą milžinišką pavojų, kurį sudaro iš STRS besiveržianti materializmo banga, nežinanti ir nepripažįstanti jokių krikščioniškos moralės varžtų.

Bolševikinis pavojus, nors ir sutramdytas ir pažabotas, Didžiosios Vokietijos Reicho, jo sąjungininkų ir kitų prie tos kovos prisidedančių tautų pastangomis, vis dar tebegraso Europos kultūrai. Lietuvos konferencija, kurioje dalyvauja intelektualiniai, ūkiniai ir darbo sluoksniai, turėdama galvoje šį pavojų ir Didžiojo Reicho dedamas milžiniškas pastangas šiam pavojui pašalinti ir kovai su bolševizmu laimėti, skelbia:

1. kad smurtu sulaužydama duotus Lietuvos respublikai iškilmingus pasižadėjimus visokiomis aplinkybėmis gerbti Lietuvos suverenumą bei teritorinį integralumą ir neliečiamybę (1926 m. sutartis tarp Lietuvos Respublikos ir Socialistinių Tarybų Respublikų Sąjungos), 1940 metais birželio 15 d. Sovietų Sąjungos valdžia, militariškai okupavusi Lietuvą, suklastodama lietuvių tautos valią, raudonosios armijos pagalba įjungė Lietuvos teritoriją į Tarybų Sąjungą. Dėl to konferencija protestuoja prieš bet kokias Tarybų Sąjungos pretenzijas į Lietuvos teritoriją ir prieš visokius bandymus kalbėti lietuvių tautos vardu, nes vadinamasis liaudies seimas negalėjo išreikšti ir neišreiškė lietuvių tautos valios, ir pareiškia, kad lietuvių tauta, stodama kovon su bolševizmu, nutraukia jai primestus ryšius su Sovietų Sąjunga visiems laikams;

2. kad lietuvių tauta, kurdama savo tautinį gyvenimą ir kultūrą, visais laikais buvo atsigręžusi į Vakarų Europą ir yra pasiryžusi toliau laisvai gyventi Vakarų Europos tautų bendruomenės gyvenimu;

3. kad lietuvių tauta, jau nuo pat karo su bolševikais pradžios, savanoriškai stojusi su ginklu rankose kovon su bolševizmu ir kitokiais būdais aktyviai šią kovą rėmusi, yra ir toliau pasiryžusi prisidėti prie šios milžiniškos kovos, atlikdama ūkines ir asmenines prievoles pergalei su bolševizmu pasiekti;

4. kad konferencija tiki, jog lietuviai, suprasdami ir jausdami solidarumą su Vakarų Europos tautomis, aktyviai prisijungdami prie šios kovos, kuriai vadovauja Didysis Vokiečių Reichas, pasitarnaus ir savo tėvynės didžiajam troškimui — Lietuvos laisvei užtikrinti.

Rezoliucija Nr. 2

Konferencija, išklausiusi pranešimo dėl Lietuvos ginkluotų dalinių organizavimo, turėdama galvoje STRS nuolat reiškiamas pretenzijas į Lietuvą ir tą pavojų, kurį sudaro bolševizmas visai Lietuvai, greta šiuo metu vykdomų šaukimų darbo prievolei (ž. rez. Nr. 3) laiko, kad sėkmingesnei kovai su bolševizmu ginkluotų Lietuvos dalinių, kuriems vadovautų lietuviai karininkai, organizavimas savanoriškais pagrindais yra pageidaujamas.

Rezoliucija Nr. 3

Konferencija, išklausiusi Pirmojo Generalinio Tarėjo pranešimo apie dabartinę padėtį, skelbia, kad lietuvių tauta, įsijungusi į kovą su bolševizmu ir iki šiol visokeriopai tą kovą rėmusi, yra pasiryžusi ir toliau kovoti su bolševizmu. Tad visi lietuviai, kurie yra pašaukti arba šaukiami atlikti įpareigojimus karinės reikšmės darbe, raginami nedelsiant tai įvykdyti.

KONFERENCIJOS PIRMININKAS

Prof. M. BIRŽIŠKA

Latvių savivaldos nariai apie totalinį karą

ON. RYGA, IV. 6. NL. Latvių savivaldos įsteigimo metinių proga Valmieroje pasakė kalbą kultūros ir švietimo generalinis direktorius, žinomas mokslininkas ir Rygos universiteto rektorius prof. dr. Primanis. „Totalinis karas, pasakė jis tarp kitko, arba, tikriau, pasiryžimas ir būtinumas jį paruošti ir vykdyti, yra kova dėl gyvybės ar mirties, kuri nulems Europos išlikimą arba sunaikinimą." Nedidelė grandis grandinėje esanti naujai sukurtas latvių ϟϟ savanorių legionas, kuris ir latviams duodąs teisę prisidėti prie Europos likimo kovos. Šis prisidėjimas šiuo metu esąs svarbiausias klausimas, kurį kiekvienas latvis turįs tinkamai išspręsti ir suprasti. Kad susidorotų su iš čia išplaukiančiais uždaviniais, jis turįs panaudoti visą savo jėgą. Su šia prievole negalima lyginti nieko kita. Pirmoje vietoje dabar reikią statyti ne savo „aš", bet visą latvių tautą. Tos tautos kelias esąs bendras su didžiosios Vokietijos ir jos sėkmingai kovojančios kariuomenės keliu.

Ventpilėje technikos ir susisiekimo generalinis direktorius Leimanis ta pačia proga priminė bolševikų viešpatavimo laikų baisybes ir toliau pažymėjo: „Dabar Vokietijos vyriausybė paskelbė totalinį karą. Jis buvo neišvengiamas, turint galvoje Europai gresiantį bolševizmo pavojų. Šiandien nebėra jokios abejonės, kad bolševikai jau daugelį metų, badaudami ir susispausdami, ruošėsi šiam karui. Suprasdami šio totalinio karo būtinumą, mes, latviai, taip pat turime prie jo prisidėti ir kuo galėdami padėti didžiajai Vokietijai laimėti, nes mes, dar neseniai patyrę bolševizmo baisumus, geriausiai žinome, kad sovietų grįžimas reikštų visišką latvių tautos sunaikinimą. Galimumas prisidėti prie totalinio karo mums dabar buvo duotas, įsteigus latvių legioną."

LIETUVIAI karininkai, gydytojai, veterinarijos gydytojai, puskarininkiai, kareiviai, ir toliau rašykitės į batalionus savo apskrities arba savo miesto patikrinimo punkte

Wehrmachto diena Kaune

Šeštadienį ir sekmadienį Kaunas šventė Wehrmachto dieną. Įvairūs, gausūs ir rūpestingai parinkti šventės parengimai patraukė daugelio tūkstančių kauniečių dėmesį. Šventei ir oras pasitaikė tikrai puikus — pavasariškas.

Wehrmachto diena oficialiai buvo pradėta švęsti šeštadienio ankstyvą popietę. Prie Įgulos bažnyčios, o vėliau prie Didžiojo Teatro įvyko dūdų orkestrų koncertai. Išpildytojams — kariams klausytojai pareiškė savo dėkingumą, sukeldami ovacijų.

Tą pačią šeštadienio popietę Wehrmachto namuose buvo atidaryta meno darbų paroda, pavadinta „Kariai pasirodo". Parodos atidaryman atsilankė Lietuvos Saugumo Srities Komendantas Generalmajoras Just, Generalinio Komisaro pavaduotojas p. Nabersberg, kiti Wehrmachto ir Generalinio Komisariato atstovai, pirmasis ir vidaus generalinis tarėjas gen. Kubiliūnas ir kt. Parodą atidarė Lietuvos Saugumo Srities Komendantas Generalmajoras Just, tardamas atitinkamą žodį ir apžiūrėdamas parodoje išstatytus darbus. Visa, ką tenka toje parodoje matyti, yra atlikta pačių Wehrmachto karių praėjusios žiemos metu.

Parodoje dominuoja tapybos darbai.

Gausus foto nuotraukų skyrius.

Be to, parodoje yra grafikos bei techninių braižybos dalykų, medžio raižinių ir kitų įvairių dalykų.

Šeštadienio vakare Kauno Soldatentheatre (Jaunimo Teatre) buvo muzikinis vaidinimas pavadintas „Nuotaikingos šimtmečių melodijos". Juo buvo užbaigta Wehrmachto dienos išvakarių programa.

Vaidiniman atsilankė Lietuvos Saugumo Srities Komendantas generalmajoras Just, kariai ir pilna salė vokiečių ir lietuvių civilių, kurie turėjo progos nuotaikingai praleisti vakarą.

Vakaro programoje buvo įvairių kompozitorių kūrinių — W. A. Mocarto, F. Šuberto, R. Radeke, R. Šumano, F. Supe, J. Štrauso, P. Linkės, F. Leharo, E. Kninekės ir kt.

Programą atliko KdF artistų trupė.

Soldatenkino („Romuva") taip pat buvo specialiai Wehrmachto dienos proga demonstruojama filma.

Sekmadienį Wehrmachto dienos minėjimo programa buvo tęsiama. Ankstyvą rytą prasidėjo įgulų garbės kuopų eisenos, lydimos Lietuvos Saugumo Srities Komendanto korpo ir kitų dalinių orkestrų.

Kulminacinis dienos karinių iškilmių punktas buvo aviacijos garbės kuopos ir muzikos korpo paradinis maršas, kurį priėmė Generalmajoras Just.

Lygiai 9,45 val. prie Miesto sodo atvyko Lietuvos Saugumo Srities Komendantas Generalmajoras Just. Pasigirdo garsūs komandos žodžiai ir pirmieji parado maršo garsai. Prasidėjo karių paradas. Geležinės aviacijos garbės kuopos karių greitos stipriu žingsniu žygiuoja pro Generalmajorą Just, kitus aukštuosius Wehrmachto karininkus, SS Brigadefiurerį ir policijos generolą majorą Wysockį, pirmąjį ir vidaus generalinį tarėją gen. Kubiliūną ir gausiai susirinkusius kauniečius. Daugelio jų krūtines puošia geležiniai kryžiai ir kiti pasižymėjimo ženklai.

Pasibaigus parado maršui, dar ilgai minios žmonių lydėjo aviacijos karių garbės kuopą, žygiuojančią su dainomis Laisvės al.

Pietų metu įvairiose Kauno miesto dalyse — prie stadiono, Geležinkelio stoties, Rotušės aikštės, Igulos bažnyčios ir kt. — buvo dalinamas maistas iš lauko virtuvių. Tuo pačiu metu kai kuriose maisto dalinimo vietose įvyko dūdų orkestrų koncertai.

Wehrmachto dienos proga nebuvo užmiršti ir mažieji. Jiems buvo suorganizuotas pasijodinėjimas Kauno ąžuolyne.

Wehrmachto dienos iškilmės buvo baigtos D. Teatre įvykusiu simfoniniu koncertu.

Jaunimo teatre ir karių kine buvo pakartotos šeštadienio vakaro programos.

Apskritai, Wehrmachto dienos minėjimo programa buvo įvairi, sumaniai suorganizuota ir atlikta.

(„At.")

UŽSIENIO ŽINIOS

BERLIN. NL. DNB žiniomis, 1943 m. kovo mėnesį trišalio pakto valstybės nuskandino 1,1 milijono brt. santarvininkų prekybos laivų. Iš to skaičiaus vokiečiai nuskandino 149 laivus, bendros 926.600 brt. talpos. Tuo būdu nuo 1941 m. gruodžio 7 d. nuskandintųjų priešo laivų skaičius siekia 3.038. Iš čia seka, kad amerikiečių pastatomų laivų yra 40% mažiau, negu tuo pačiu laikotarpiu nuskandinamųjų.

PARYŽIUS. NL. Bendras skaičius prancūzų, nukentėjusių per anglų - amerikiečių bombonešių puolimus prancūzų teritorijoje, kaip praneša prancūzų spauda, prašoka 200.000. Tai vis pabėgėliai, turėjusieji evakuotis arba tiesiogiai paliesti bombų smūgių. Laikraščiai toliau prideda oficialių valdinių įstaigų pranešimą, jog tai yra tikriausias įrodymas, kad anglosaksų puolimai tėra teroristinio pobūdžio, bet jokiu būdu ne karinio.

MILANAS. NL. Kaip italų laikraščiai praneša iš Ankaros, bolševikų karinės pajėgos Irane sulygino su žeme 60 Irano kaimų. Tie žiaurumai buvo įvykdyti kaip priespauda prieš antibolševikinę veiklą, ypačiai pasireiškusią Taebriso apylinkėse.

BERLIN. NL. Vokiečių gynyba naktį į kovo 30 d. britų bombonešių junginiams, kurie puolė Vakarų Vokietiją ir Berlyno sritį, paruošė sunkų pralaimėjimą. Pats priešas turėjo pranešti apie 33 lėktuvų netekimą. Jeigu Vakarų Vokietijoje greta keturmotorių lėktuvų taip pat degdami nukrito senesnio tipo dvimotoriai „Wellington" lėktuvai, tai Berlyno srityje ir Šiaurės Vokietijoje priešlėktuvinė artilerija ir naktiniai naikintojai numušė tiktai keturmotorius „Lancaster", „Halifax" ir „Stirling" tipų bombonešius. Leitenantas Gaigeris vieną po kito numušė penkis priešo bombonešius ir tuo pasiekė 15 — 19-ją naktinę pergalę orė. Tėvynėje panaudotos oro gynybos pajėgos nuo 1941 m. balandžio 1 d. iki nakties į š. m. kovo 30 d. numušė 2.000 priešo lėktuvų.

Priešui netekus 33 bombonešių, prie to nuostolio dar prisideda daugiau kaip 200 skrajojančio personalo vyrų netekimas. Šį personalą reikia paruošti per ištisus specialaus mokymo mėnesius. Yra tikras dalykas, kad dar tam tikras skaičius sunkiai nukentėjusių lėktuvų nukrito skrisdami atgal. Todėl tikrasis pralaimėjimas yra dar žymiai didesnis.

BERLIN. NL. Per pirmąją šių metų ketvirtį bolševikai, kaip DNB patyrė, vien tik per vokiečių žemyno kariuomenės veiksmus neteko 6.410 tankų.

MADRIDAS. NL. Ketvirtadienį, balandžio 1 dieną, Ispanijoje buvo iškilmingai švenčiama „pergalės diena". Madride įvyko didelis kariuomenės paradas, kurį priėmė valstybės galva ir vyriausiasis karinių pajėgų vadas generolas Franco.

Išsilaisvinimui iš bolševikinio teroristinio viešpatavimo Madrido laikraščiai paskyrė daug straipsnių, kuriuose įžymūs asmenys pasakoja savo pergyvenimus iš Ispanijos išsilaisvinimo kovų ir kalba apie tautinės vyriausybės kuriamąjį darbą per praėjusius ketveris metus. Laikraščiai pabrėžia, kad vien tik vokiečių pergalė Rytuose reiškė galutinį ispanų laisvės sąjūdžio įgyvendinimą, kitaip tariant, bus garantija, kad ir toliau išliks Europos kultūra.

BUENOS AIRES. NL. Žiniomis iš Sydnejaus, per kautynes Naujojoje Gvinejoje žuvo 3000 karių australių.

ROMA. NL. Kaip praneša Stefanio agentūra, kovo mėn. italų karo pajėgos nuskandino priešo laivų bendros 132.000 tonų talpos. Iš to skaičiaus 77.000 tonų nuskandino italų lėktuvai ir 55.000 — italų povandeniniai laivai Atlanto vandenyne.

BERLIN. NL. Daugiau kaip 100 kartų per kelis paskutinius mėnesius bolševikai mėgino paimti mūsų kertinį stulpą pietiniame Ilmenio ežero krante — Starają Rusą. Per sunkias gynimosi kovas tūkstančiai bolševikų krito greta sumuštųjų tankų miesto apylinkėse. Priešas, nežiūrint didelių nuostolių, negalėjo pasislinkti nė žingsnio į priekį.

SOFIJA. NL. Bulgarų - rumunų pasitarimai išaiškinti visiems klausimams, susijusiems su pietinės Dobrudžos grąžinimu Bulgarijai, jau galutinai baigti. Visais klausimais visiškai susitarta.

ALGECIRAS. NL. Alžero pilis ir visa eilė kitų statinių Alžerijos sostinėje buvo komunistų įvairiai nutepliota. Praeiviams krinta į akis taip pat ir ant ispanų konsulato bolševikų išteplioti šūkiai „Valio sovietai". Tačiau anglai - amerikiečiai, nepaisydami to, vėl paleido iš kalėjimo 21 komunistą.

PARYŽIUS, IV. 7. Anglams bei amerikiečiams praėjusį sekmadienį puolant Paryžių, žuvusiųjų aukų skaičius tuo tarpu pakilo ligi 328.

Tunizijoje vėl smarkios kovos

Kovo mėn. nuskandinta 149 priešo laivai

Balandžio 4 d. sovietai su keletu divizijų pradėjo numatytą puolimą prieš rytinį Kubanės prietilčio frontą. Nuolat kartoti stiprios artilerijos ir gausių šarvuočių remiami puolimai atremti vokiečių ir rumunų dalinių, priešui patyrus sunkių nuostolių žmonėmis ir karo medžiaga. Dėl patirtų nuostolių kovo 6 d. priešas savo puolimų daugiau nebetęsė.

Į pietus nuo Ilmenio ežero, kaip balandžio 3 d. Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė pranešė, nežiūrint didelių vietovės sunkumų, įvyko sėkmingas puolimo žygis. Vokiečių kariuomenė, brisdama iki kelių purve ir iki krūtinės vandenyje, pasiekė savo puolimo tikslą. Suvarė priešo grupę į pelkes ir ją sunaikino. Priešas neteko: 1.225 užmuštais ir 370 paimtais į nelaisvę, 26 tankų, 25 patrankų, 66 liepsnosvaidžių, 14 granatsvaidžių, 92 kulkosvaidžių, kurie buvo sunaikinti arba paimti.

Priešas keliomis bangomis smarkiai puolė frontą į pietus nuo Ladogos ežero. Puolimai sugniužo prieš mūsų pozicijas atrėmimo ugnyje arba per kovas iš arti.

Iš kitų Rytų fronto ruožų pranešama tik apie vietinio pobūdžio karinius veiksmus.

Tiktai vieni kariuomenės daliniai ir ginklo SS nuo kovo 21 iki 31 dienos Rytų fronte sudaužė, paėmė arba išvedė iš rikuotės 456 sovietų tankus.

Per kovo mėn. sovietai neteko 1.267 lėktuvų. Iš jų 1.028 buvo numušti per oro kovas, 143 numušė zenitinė artilerija ir 36 sausumos kariuomenė. Kiti buvo sunaikinti žemėje.

Tunise kovo 31 d. kariuomenės daliniai dar vedė sunkias apsigynimo kovas. Gausingesni britų ir amerikiečių junginiai veltui mėgino atkirsti ir apsupti atskiras vokiečių-italų kariuomenės dalis. Dėl savo kur kas geresnio kovingumo ir pranašesnės mūsų kariuomenės vadovybės visi šie priešo mėginimai nuėjo niekais. Balandžio 1 d. priešo puolimai Tunizijoje buvo jau silpnesni. Buvo atremti keli amerikiečių ir britų pajėgų prasiveržimai Tunizijos viduriniame ir pietiniame frontuose. Vokiečių ir italų kariuomenė per vietinius puolimus pagerino savo pozicijas ir sunaikino atkirstas priešo kariuomenės grupes.

Nuo balandžio 2 d. ir Tunizijos fronte vyko vietinio pobūdžio žvalgybinių ir smogiamųjų dalinių veiksmai. Tačiau balandžio 7 d. Vyr. kariuomenės vadovybė pranešė, kad priešas Pietų Tunizijos fronte po stipraus artilerijos parengimo vėl pradėjo pulti.

Britų ir amerikiečių aviacijos pajėgos balandžio 5 d. puolė užimtąsias vakarų sritis, pirmoje eilėje Antverpeno miestą. Gyventojams nuostoliai siekia per 2000 žuvusių, tik vienoje mokykloje užmušta 180 vaikų. Naikintuvai ir aviacijos priešlėktuvinė artilerija numušė 19 priešo lėktuvų.

Mišrus britų - amerikiečių lėktuvų junginys puolė Paryžiaus sritį. Bomboms pataikius į gyvenamuosius kvartalus, miesto įmones ir sporto aikštes, gyventojų tarpe buvo keli šimtai žuvusių ir sužeistų. Šio ir kitų priešo puolimų prieš užimtąsias vakarų sritis ir Norvegiją metu numušta 19 lėktuvų. Netekta 3 savų lėktuvų.

Šiaurės Norvegijoje priverstas stoti į kovą ir sunaikintas prisiartinęs prie pakraščių vienas priešo sabotažininkų dalinys.

Kovodamas su britų ir amerikiečių jūrų susisiekimo keliais, povandeninės valtys ir laivai kovo mėnesį nuskandino 138 priešo prekybos laivus 851.600 brt talpos ir torpedavo dar kitus 18 laivų. Tuo pat laikų oro pajėgos nuskandino 11 prekybinių laivų 75.000 brt talpos ir sužalojo 39 krovinių laivus iš viso 220.000 brt talpos; jų dalį taip pat reikia laikyti nuskandinta.

Tuo būdu 1943 metų kovo mėnesį nuėjo į jūros dugną mažiausia 149 priešo laivai 926.6000 brt talpos.

Karo laivynas ir oro pajėgos taip pat kovoje su priešo karo laivas pasiekė žymių laimėjimų. Lengvosios karo laivyno pajėgos nuskandino du naikintojus, septynis povandeninius laivus ir devynis greitlaivius. Dar vieną naikintoją nuskandino povandeninis laivas. Du naikintojai ir septyni greitlaiviai buvo sužaloti. Oro pajėgos sunaikino vieną povandeninį laivą ir vieną lydimąjį laivą, taip pat sužalojo du naikintojus, du povandeninius laivus ir vieną sargybinį laivą.

Kaip balandžio 7 d. paskelbta po sunkių kovų su priešo transportais Atlante ir Viduržemio jūroje vokiečių povandeniniai laivai vėl paskandino 14 pilnai prikrautų laivų bendros 102.000 brt. talpos ir vieną naikintoją. Torpeduoti dar 5 laivai. Dėl tuojau prasidėjusios stiprios gynybos jų skęstant nebuvo galima pastebėti.

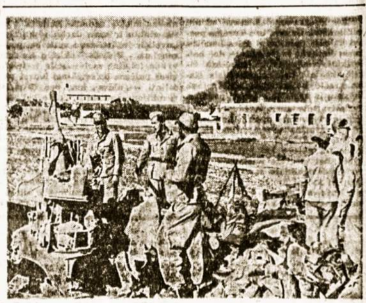

Tunizijoje lengvoji priešlėktuvinė artilerija užima poziciją.
Nuotrauka NSKK — Karo koresp. Perner (Wb).

Mirties slėnis prie Miuso

PK. Veltui bolševikai Rytų fronto pietinėje dalyje puola vokiečių divizijų pylimą. Naujoji žymiai sutrumpinta gynimosi pozicija Doneco pramonės rajono rytiniame pakraštyje įrengta ir laikosi. Tokį faktą galima nustatyti po nevaisingų ir nuostolingų bolševikų puolimų, įvykdytų paskutiniu laiku. Priešas šiuose beviltiškuose puolimuose panaudojo stambias šarvuočių pajėgas. Net ten, kur jam pavyko vietinio pobūdžio prasilaužimas, kaip neseniai Miuso fronte, pačioje pietų - rytinėje Rytų fronto dalyje, jis turėjo savo bandymus apmokėti dideliais nuostoliais. Kaip ginkluotųjų pajėgų vadovybė neseniai paskelbė, 4 gvardijos korpas tuo laiku buvo visiškai išsklaidytas, sunaikinta 44 šarvuočiai, paimta tūkstančiai belaisvių; žuvusiųjų tarpe buvo ir korpo vadas.

Siauri tarpekliai, kurie stepėms prie Miuso suteikia charakteringą išvaizdą, pasidarė katilinio mūšio arena, katilinio mūšio kuris charakteringas ne tiek savo apimtimi, kiek jis pasižymi visišku priešo sunaikinimu. Tai yra vokiečių gynimosi kautynių pavyzdys: iš gynimosi pasidarė naikinantis priešsmūgis, iš priešo puolimo — išėjo jo sunaikinimas.

Kai tamsios miglotos nakties apsaugoje bolševikai buvo prasiveržę pro vieną iš tarpeklių į vakarus nuo Miuso upės ir užfrontėje pasigirdo artilerijos šaudymas, padėtis šiame ruože buvo pasidariusi gan kebli. Ištisas bolševikų armijos korpas su sunkiais šarvuočiais, daugiausia T 34 tipo, ir su 250 sunkvežimių, vežančių kariuomenę, degamos medžiagos ir municijos, staiga atsidūrė toli užpakaly vokiečių linijų. Šarvuočiai vietomis buvo įsiveržę iki 15 km užnugary ir labai grėsė visam fronto ruožui, tačiau vadovybė nei vienam momentui nenustojo orientacijos. Tuojau buvo griebiamasi kontrpriemonių. Svarbiausia reikėjo nutraukti priešo tiekimą. Jau kitą dieną pavyko vokiečių šarvuočių pagalba užklęsti sovietų įsiveržimo vietą. Iš paskos puolantieji bolševikų pėstininkai vėl buvo išstumti iš vokiečių pozicijų.

Sovietų prasiveržusieji šarvuočiai tuo tarpu buvo susirinkę viename kaime 15 km už vokiečių linijų ir laukė pastiprinimų ir papildymų. Jie laukė veltui, nes šarvuočių ir pėstininkų daliniai, kurie turėjo iš rytų pralaužti vokiečių linijas ir jiems tokiu būdu pristatyti papildymą ir juos atpalaiduoti, buvo atremti kietose kovose. 15 sovietų šarvuočių paliko gulėti prieš vokiečių pozicijas. Dabar 4 sovietų motorizuotas korpas bandė prasiveržti atgal su visais šarvuočiais ir sunkvežimiais. Bet kontrsmūgis jau buvo parengtas. Vokiečių šarvuočiai, puolamieji pabūklai ir šarvuočių šauliai pastojo korpui kelią, sunkiose nakties kautynėse sunaikino daug T 34 tipo šarvuočių, išvalė vietovę nuo išsklaidytų dalinių ir galutinai uždarė apsupimo žiedą. Dar kovojantieji ir mėginantieji pralaužti apsupimo žiedą rytų kryptimi išsklaidyto korpo daliniai buvo suspausti šiauruose tarpekliuose į vakarus nuo Miuso upės. Tiktai du kilometrai liko visai priešo masei iki vokiečių pagrindinės ribos, bet jiems nebuvo lemta nugalėti tuos išgelbėjimą žadančius kilometrus.

Ankstyvą rytą koncentriška naikinimo ugnimi prasidėjo paskutinis jųjų sunaikinimo aktas. Korpo likučiai, suspausti siauriausioje erdvėje, veltui priešinosi ieškodami priedangos tarpekliuose. Jų šarvuočiai mėgino dar kartą išsilaisvinti iš mirtino apsupimo žiedo. Vokiečių prieštankinė ir priešlėktuvinė artilerija kartu su puolamais pabūklais ir šarvuočiais juos sunaikino. Šarvuočių šauliai ir šauliai motociklistai staigiu puolimu paėmė atkakliai ginamas sovietų pozicijas ir išvalė slėnius ir aukštumas nuo bėgančių bolševikų.

Sovietų sunkvežimių masė buvo pasislėpusi 40 metrų pločio tarpeklyje tarp apsnigtų stepės šlaitų. Ten anksti rytą ir jie buvo sunaikinti. Tarpeklis teikia baisų vaizdą. Prieš įėjimą į tarpeklį guli keturi sunkūs T 34 tipo šarvuočiai. Trys iš jų yra visiškai be bokštelių. Stori plieno šarvai sviedinių pramušti. Plieno milžinų vidus yra sudraskytas ir išdegęs. Toliau mes įeiname į kiek kylantį tarpeklį. Visur gaunamas baisaus sunaikinimo vaizdas. Siauroje erdvėje stovi sunkvežimis šalia sunkvežimio. Sudraskyti pabūklai, visų rūšių ginklai, maisto produktai ir vis nauji autovežimiai užpildo visą tarpeklį. Tarp sudaužyto prieštankinio pabūklo stovo dalių kaba suanglėjęs šaulio lavonas, vienas iš daugelio, kurie mirties tarpeklyje guli šlapiame sniege. Ir apie šimtą autovežimių stovi šiame tarpeklyje.

Dabar čia jau dirba tvarkymo daliniai. Grobis didelis. Susprogdinti kulkosvaidžiai, prieštankiniai šautuvai, šimtai karabinų guli sniege. O tarp jų ant kiekvieno žingsnio guli negyvi bolševikai taip, kaip juos užtiko likimas; jų tarpe moterys žaliomis bolševikų uniformomis.

Dabar mirties tarpeklyje ramu. Artimame Miuso fronte, kuris išlaikė sunkų bandymą, girdėti artilerijos šaudymas.

Rašo karo korespondentas
dr. Kurt Honolka
(Iš „Danziger Vorposten").
Vertė H. A.

BOLŠEVIKINIO BANDITIZMO PAGRINDAI

Partizaninis melas. Gaujos vado dienoraštis. Banditų enkavedistinė veikla. Bolševikinis mokyklų inspektorius — banditas. Tos, kurioms banditai atiduoda prisiplėštuosius turtus. Vietinių gyventojų kova su banditizmu.

Mūsų kariams Rytuose dažnai tenka valyti nuo bolševikinių banditų miškingas, pelkėmis ir ežerais išraižytas, sunkiai prieinamas, toli nuo didesnių susisiekimo kelių ir centrų esančias apylinkes. Patys banditai stengiasi vietiniams gyventojams apie save paskleisti nuomonę, kad jie esą partizanai, t. y. ireguliarinės bolševikų kariuomenės dalys, kurių tikslas užfrontėje kovoti su vokiečių ir jų sąjungininkų kariuomenėmis, ardyti tiekimo kelius, sprogdinti tiltus ir atlikti kitokius partizaninius veiksmus. Jie skelbiasi neturį tikslo vietinius gyventojus skriausti, bet esą jų užtarėjai ir gynėjai. Bolševikinė propaganda iš Maskvos visokiais būdais stengiasi tuos tariamus tikslus plačiai paskleisti užsieniuose ir užfrontėje veikiančias banditų gaujas atvaizduoti kaip kažką panašu į 1812 metų karo su Napoleonu rusų partizanais, kurie anuomet tikrai sugebėjo trukdyti Napoleono kariumenės komunikacines linijas ir Kutuzovo kariuomenei atnešė daug naudos.

Bet visi tie tvirtinimai tėra tik melaginga bolševikų propaganda. Kai tenka pakeliauti po banditų siaučiamus kraštus, pasikalbėti su vietos gyventojais, pagaliau, kai patiems mūsų kariams tenka su bandittais susigrumti ir pamatyti jų stovyklose prisiplėštą grobį, bolševikinės propagandos tvirtinimai pavirsta muilo burbulu, o tų bolševikinių plėšikų „partizaninis“ veidas parodo savo tikruosius bruožus.

Rytų fronto šiauriniame ruože teko skaityti vieno bolševikinės banditų gaujos nukauto vado užrašus. Šio vado istorija maždaug tokia.

Bolševikų pėstininkų leitenantas M. per vienas kautynes pateko į vokiečių nelaisvę. Po kurio laiko jam pavyko iš nelaisvės pabėgti ir pereiti fronto liniją. Bolševikai juo nepasitikėjo ir uždarę NKVD požemyje, ilgai tardė. Pagaliau pasiūlė vykti į vokiečių fronto užnugario miškingas vietas ir ten dalyvauti gaujų veiksmuose. Į Užfrontę jis buvo nuleistas naktį parašiutu, miškuose susirado gaują ir pradėjo jai vadovauti. Tačiau visame gaujos vado dienoraštyje neminima apie jokius karinius veiksmus. Dienoraščio puslapiuose diena iš dienos pažymėti vis nauji teroristiniai aktai, kuriuos gauja įvykdė prieš vietos gyventojus.

Vieną dieną pažymėta, kad gauja sunaikino x kaimą už tai, kad jis parodė prielankumą priešams. Kitą dieną pažymėta, kad iš Y. kaimo gauja išsivarė keturis vyrus ir miške juos sušaudė. Už ką — nepažymėta. Trečią dieną vėl dienoraštyje įrašyta, kad iš N. kaimo išvestos ir sušaudytos dvi moterys ir vienas vyras už tai, kad neįvykdė gaujos vado įsakymo.

Visas gaujos vado dienoraštis neilgas. Tai paprasta užrašų knygutė, kurios užpildyti tik 14 puslapių. Vienos dienos įvykiai pažymėti dviem, trim eilutėm,bet kiekviena eilutė kalba ne apie kokius karinius veiksmus, tik apie kasdieninius teroristinius aktus, kurie buvo įvykdyti vietos gyventojams, tai yra tokiems pat rusams, kokie yra ir patys banditų gaujos nariai. Iš dokumento aiškėja, jog banditų gauja su savo vadu buvo ne partizanai, bet užfrontėje ėjo enkavedistų pareigas ir vykdė mirties sprendimus visiems tiems vietos gyventojams, kurie rodė bet kokį nepalankumą bolševizmui. Ji buvo narsi tik su beginkliais žmonėmis, o kai susitiko su mūsų karių būrų, gauja tuoj buvo išsklaidyta ir su savo vadu sunaikinta.

Tame pat Rytų šiaurės ruože menkai naudojimo geležinkelio P. stotyje stovėjo vienas mūsų karių būrys. Nakties metu į būrį atbėgo senyva moteris ir pranešė, jog jos gyvenamą kaimą užpuolė bolševikinių banditų gauja. Jos vyrą, kaimo seniūną, sušaudė vietoje, jos bebėgantį sūnų peršovė, o jai pavykę pasprukti sveikai, nors banditai ir jos ieškoję. Mūsų kariai tuoj išsirengė žygiui. Pusiaukelėje tarp geležinkelio stoties ir kaimo surado kelyje gulintį moteriškės sūnų. Jis buvo peršautas į kaklą, bet dar turėjo tiek jėgų, kad nuėjo nuo kaimo kelis kilometrus ir tik kraujui nubėgus dėl nusilpnėjimo susmuko kelyje. Suteikus pagelbą ir nugabenus ligoninėn, jaunuolis pasveiko. Gi jo tėvo lavonas buvo rastas kaime kelių kulkų pervertas. Banditai mūsų karių atvykstant nelaukė. Prisiplėšę jie skubiai pasitraukė į miškus, kur juos teko vėliau gaudyti. Ir šiame atsitikime bolševikinės gaujos pasireiškė ne kaip partizanai, puolantieji priešą, bet kaip paprasti NKVD sprendimų vykdytojai ir kaip paprasti plėšikai. Vietos gyventojai tvirtina, kad šioje apylinkėje ir bolševikų valdymo laikais dideliuose miškuose ir raistuose plėšikų gaujų netrūkę. Dabar karui vykstant jų veikimo dirva žymiai praplatėjusi ir Maskva juos pakvietusi savo tarnybon. Vadinas, Maskvos plėšikai susibičiuliavo su paprastais pakelės plėšikais. Tik vieni plėšia ir terorizuoja savo krašto gyventojus, o antriems pavesta tas pareigas atlikinėti ten, kur Maskvos rankos šiandie jau nebesiekia.

Pačiose rytinėse Lietuvos srityse, ten,kur dideli miškai ir pelkės tiesiasi N. ežero link, siaučia bolševikinė banditų gauja. Pagal surinktas žinias gaujai vadovauja tose srityse bolševikų laikais buvęs pradžios mokyklų inspektorius Markovič. Ar jis buvo geras pedagogas ar blogas, žinių nėra. Užtat yra pakankamai žinių, kad jis yra visai geras banditas, turis nemažą plėšimų ir žudymų stažą. Šis banditais taip pat skelbia save partizanų vadu, nors jokio karinio išmokslinimo niekad nėra gavęs ir jokiems, kad ir smulkaus vietinio pobūdžio, karo veiksmams vadovauti nesugeba. Bet jam ir nereikia jokiems karo veiksmams vadovauti. O kad vadovautų plėšimų veiksmams karinio išsilaivinimo nereikia.

Ką gi veikia „draugas“ Markovič? Jis su savo sėbrais buvo išsikasęs neprieinamose miškų tankynėse lindynes ir siautė po apylinkės kaimus juos plėšdamas ir terorizuodamas vietos gyventojus. Pasyviuosius gyventojus banditai tik plėšė, bet tuos, kurie rodė bent menkiausią norą banditams pasipriešinti arba buvo jiems nepalankūs, žudė. Visą prisiplėštąjį grobį banditai gabenosi į savo miškų lindynes, kur leido linksmą gyvenimą. Banditų tarpe buvo ir kelios moterys. Banditai jas vadino gailestingomis seserimis ir sanitarėmis. Tačiau tikroji tų merginų paskirtis visai kitokia. Jos eina gaujų vadų meilužių pareigas, ir tai visai aišku. Kai mūsų karių kuopa apsupo banditų slapstymosi vietą, juos iš dalies sunaikino, o likusius išsklaidė, paaiškėjo, kad tariamosios „gailestingos seserys“ gyveno miške atskirose lindynėse. Jų lindynėse rasta krūvos pūkinių patalų, pagalvių, kailinių ir šiaip visokių geresnių daiktų. Vis tai komisariškos meilės honorarai.

Ką gi visa tai bendro turi su partizaniniais veiksmais? Su partizaniniais veiksmais, žinoma, tai nieko bendro neturi, bet užtat turi daug bendro su paprastu banditizmu, su enkavedistine veikla, kurios tikslas palaikyti vokiečių užimtose srityse vietinių gyventojų tarpe bolševikinį terorą ir parodyti, kad jų rankos toli siekia.

Žinoma, bolševikinėms banditų gaujoms tatai pavyksta tik anksčiau bolševikų valdytose srityse. Dvidešimt penkeris metus bolševizmo terorizuoti žmonės vis dar negali galutinai iš teroro košmaro pabusti. Ypač vietose, kur didesnieji susisiekimo keliai neprieina, kur nėra didesnių gyvenimo centrų, kur aplink neįžengiamos girios ir neišbrendamos pelkės. Ten bolševikiniai baditai yra tkra gyventojų rykštė, kurios jie neapkenčia, bet kurios kartu ir prisibijo. Bet vietinių gyventojų tarpe psichologinis persilaužimas jau yra įvykęs. Nugalėję baimę, jie dažnai padeda kariuomenės būriams banditų gaujas likviduoti, suteikdami apie jas žinių ir nurodydami kelius, kaip jų lindynes neįžengiamose vietose pasiekti. Kai kada jie parodo net tikrą didvyriškumą.

Vidurinio fronto ruožo užnugaryje, pietinės Gudijos K. vietovėje, kartą ateina į mūsų bataliono štabą vienas kaimietis ir, nusiskųsdamas banditų skriaudomis vietos gyventojams, pasisako susekęs miškuose jų stovyklą ir pasisiūlo mūsų karius į ją nuvesti. Kai mūsų kariai sunkvežimiais pasiekia nurodytos vietovės apylinkes, jie išlipa ir susiskirstę mažesniais būriais pradeda iš tolo supti banditų landynes. Vietos kaimietis pasisiūlo nueiti prie stovyklos žvalgu. Jis apginkluojamas pistoletu ir dingsta miško tankmėje. Mūsų grandys slenka vis arčiau prie stovyklos ir, ją jau beveik pasiekusios, išgirsta kelis šūvius. Pagal komandą vyrai puola pirmyn ir, išbėgę į miško aikštelę, pamato kelis žemėje iškastus bunkerius. Tarp jų guli dviejų banditų lavonai. Pasirodo, žvalgybon išėjęs vietinis kaimietis atėjo į banditų stovyklą, lyg paklydęs miške, ir nesukeldamas sargybinių įtarimo, proga pasinaudojęs, juos nudėjo. Kitų banditų stovykloje nerasta, nes jie buvo išvykę plėšti. Tačiau visi banditų sandėliai su visais gausiais ištekliais pateko į mūsų karių rankas, o kai naktį grįžo patys banditai, tai jie susidūrė su mūsų aplink užimtą stovyklą įsistiprinusiais kariais ir, palikę vietoje daug savo nukautų turėjo išbėgioti. Gauja buvo likviduota. Jei vietiniai gyventojai, kur tik bolševikinės gaujos veikia, sugebėtų nusikratyti jų teroro baime, banditams gyvenimas būtų nebeįmanomas. Reikia tikėtis, kad laikui bėgant visa tai įvyks.

Henrikas Blazas
Karo korespondentas

Vengia susitikti su mūsiškiais

Vėtus sekmadienio vakaras. Vėjas negailestingai draskosi švilpdamas pro pastatų sąsparas ir virkdindamas plikų medžių šakas. Dangus apsitraukęs storais debesų klodais. Aplinkumą gaubia klaiki tamsa. Mūsų kuopos vyrai, gavę įsakymą, paruošia ginklus, pasipildo šovinių ir pasiėmę nemažą jų atsargą, naktį išžygiuoja į M. geležinkelio stotį.

Pasiekus geležinkelio stotį, prasideda nekantrus ešelono laukimas. Laiko turėdamas dar spaudį į „Verpflegung“ būstinę prisipildyti gertuvę karštos kavos arba gauti karštos sriubos.

Stoju eilėn, kur simpatiška brunetė vokietaitė vikriai pilsto į gertuves kavą. Eilėje prieš mane stovi 10—12 vokiečių bei mūsų karių tai tiek maždaug ir minučių laukimo. Akimis prabėgu po šios brangios pravažiuojantiems kariams įstaigos patalpas. Tik štai netikėtai kažkas galvą įkišęs pro duris surinka: „mūsiškiai, skubiai į traukinį,“ ir pabėga. Visi mūsų vyrai skubiai dingstame iš eilės ir spaudžiam į stotį, kur kiti visi baigia pasikrauti šaudmenis ir ginklus. Sulipam į vagonus ir kas pirmesnis užima patogesnes vietas, kad būtų maloniau keliauti.

Švilpukas. Semaforo ranka pakyla ir mūsų traukinys pajuda. Ginklus laikydami rankoje ar parankėje snūduriuojame. Kelionėje laikomės savo vietose ir parengtyje, kad reikiant kiekvienu momentu būtų galima veikti, nes kartais pasitaiko, jog raudonieji banditai geležinkelį susprogdina ir pravažiuojantį traukinį kulkosvaidžiais apšaudo. Šiuo kartu mūsų traukinys laimingai pasiekė V. stotelę. Visi paskubomis su municija iš vagonų išsipila lauk, o mūsų traukinys nudunda toliau.

Mūsų vyrų grupė patraukia į netolimą kaimelį ir surenka keliolika pastočių. Brėkštant rytui į jas visi susėda ir šunkeliais per pusnynus skuba apsupti S. vietovę, kurioje, pagal pranešimus, siaučia bolševikiniai banditai. Priartėjus rūpestingai apsupama, bet tuokart nieko nerasta. Matyt, banditai sužinoję, kad atvyksta lietuviai, paspruko, nes jie vengia su lietuviais atvirai įsivelti į kautynes. Jei kartais ir puola, tai tik iš pasalų ir iš anksto pasirinkę kelius sprukti, dažniausiai į miškus ir pelkes.

Neseniai M. ir G. vietovėse mūsų mažutes įgulas puolė didelės banditų masės, lyg laukiniai rėkdami „ura.“ Mūsų įgulos atmušė tuos jų puolimus ir priešas neteko daug savųjų. Dauguma jų buvo nukauti bei sužeisti; į nelaisvę pateko keli desantiniai banditų vadai ir nemaža eilinių banditų. Be to, paimta ginklų ir kt. karo grobio. Baltgudijos Tvarkos Policijos Vadas mūsų dalinėliui, kovojusiam G. vietovėje, už drąsų kovimąsi, drąsius veiksmus ir pasiektą laimėjimą, savo įsakyme pareiškė pagyrimą.

Ir šiomis dienomis nepertoliausia nuo M. miestelio mūsų karių dalinys išblaškė stambią raudonųjų gaują, daug jų nukovė, sužeidė ir paėmė nemažą grobį: arklių, ginklų ir kt. Be to, pas vieną nukautą banditų vadą rasta svarbių dokumentų.

Lietuvių karių veiklą fronte ir užfrontėje prieš bolševikines gaujas vokiečių karo vadovybė, o be to, ir priešas geriau žino ir įvertina, negu mūsų tautiečiai Tėvynėje. Ypač užfrontės raudonasis elementas pajutęs, kad netoli veikia lietuviai, stengiasi iš vietinių gyventojų sužinoti apie jų judėjimą, kad nesusitiktų su jais arba nepatektų jiems skersai kelio. Banditai puikiai žino, kad kiek tik su lietuviais turėjo susirėmimų, tai tiek kartų visuomet su skaudžiais nuostoliais turėjo sprukti ar likdavo sunaikinti.

Po šios pravestos prieš raudonuosius banditus akcijos, visi linksmi ir sveiki traukiniu grįžome atgal į savo paliktas patalpas. Ginklus ir šaudmenis sustačius savo vietose ir pavalgius pietus, vieni, gavę iš Tėvynės, laiškus ar laikraščius skaito, kiti vėl savaip leidžia laiką, kol po nemigo nakties nueina ilsėtis.

Kitą dieną visi įsitraukia į pagrindinį ginklų valymą. Žmonės suskirstomi pamainomis į nakties patrulių tarnybą, likusieji į ruošą. Po vakarienės kazematuose užverda vėl įvairus gyvenimas. Vieni rašo laiškus, antri dainuoja, pasakoja pergyvenimus ir anekdotus. Vėlyvą vakarą viskas nurimsta, pamažu susilieja į saldų knarkimą. Budėtojas patrulių poreles siuntinėja, pakeičia postuose. Naktis pamažu slenka ramiai ir be jokių įvykių. Aplinkui įsiviešpatavo tyla ir rimtis.

Tik štai kaip perkūnas trenkė iš giedro dangaus. Gautas įsakymas skubiai išvykti. Kuopos budėtojas su tvarkiniais laksto ir rėkia: „Visi kelia ir skubiai ruošiasi išvykti.“ Bet daugelis įmigę neišgirsta ir tik už kojos gerai timptelėti šoka iš guolio kaip šaltu vandeniu apipilti.

Užverda pasiutiškas judėjimas. Paskubomis visi apsirengia kautynių apranga. Savo šiltus guolius sulankstę sudeda į kuprines ir pasiruošę laukia įsakymo vykti. Kaimynystėje gyvenančioji vietinė transporto tarnyba sujudinta neša klumpes ar vyžas prie arklidžių ir ten riebiai rusiškai besikeikdami „stachanovietiškai“ kinko savo silpnus arkliukus, nes turi mus greitai vežti. Ir apie pusiau antrą valandą naktį, pasikrovę kuprines, ginklus šaudmenis ir maistą, leidžiamės jau trečią kartą I. vietovėn tęsti raudonųjų gaujų valymo akciją. Gautomis žiniomis stambios banditų jėgos ruošiasi pulti I. vietovę, norėdamas ją apiplėšti ir sunaikinti. Užbėgti už akių toms raudonųjų banditų užmačioms ir apsaugoti nuo jų teroro ramius gyventojus, per sniego pusnynus tamsią ir šaltą naktį pelkėmis, miškais ir atvirais laukais skubame. Kelias labai blogas, užpustytas, tad nė nepajunti, kaip su šovinių dėžėmis ir kuprinėmis iš rogių išvirsti į gilų sniegą. Atsikėlęs susitvarkai ir pirmyn, kol vėl išvirsti. Taip tęsėsi ilga žygio dalis. Apie 9 val. rytą pasiekiam I. vietovę. Vietiniai žmonės, pamatę mus atvykstančius, labai nudžiunga, nes mūsų apsaugoje galės ramiai gyventi.

Netrukus šioje apylinkėje įsijungiame į aktingą žygį prieš raudonuosius banditus.

Rytai, 1943 m. vasaris.

J. psk. Jonas Janulaitis

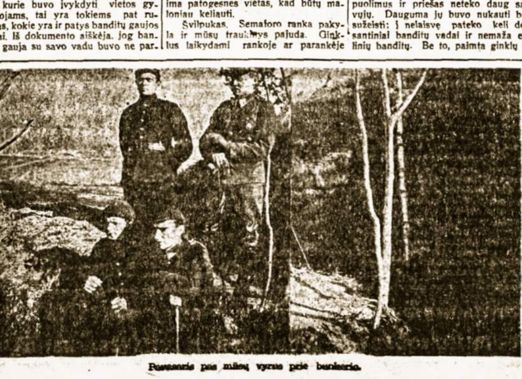

Pasaaoris pas mūsų vyrus prie bunkerio.

PAULIUS LEGAS

Lietuvos karys

Karys mums laisvę iškovojo,
pravėrė laisvėn mums duris.
Prie Zarasų, Giedraičių kovės
nebodamas mirties karys.

Su ginklu rankoj jis budėjo
sargyboj laisvės Lietuvos.
Ir išgamoms tautų atėjus
jis niekur nelenkė galvos.

Bet dar neviskas mūsų karink
prie Ilmenio jis kaunas nū,
norėdamas sukurt rytojų
naujų, šviesių, gražių dienų.

Kur žengia mūsų kario koja,
tenai rimtis, tenai daina...
Tenai gyveniman vis moja
padange paukštė lėkdama...

Tai gražios mūsų tautai dienos
nuolat vaidenas prieš akis,
už tai, kad grumiasi ne vienas
garbingas Lietuvos karys.

Ir vėl UŽ LIETUVOS RIBŲ

PALYDI ORKESTRAS IR VISUOMENĖ

— *Batalionas žengte, marš!* — skambteli vado komanda ir tuoj trinkteli orkestro griežiamieji maršo garsai ir tvirtas daugelio vyrų žingsnis. Iš kareivinių kiemo į gatvę išsilieja vyrų eilės. *Žalia uniforma su lietuviškų* spalvų ženkleliais ant kairės rankovės. Vyrų eilės nusitęsia geležinkelio stoties link. Tai mūsų dalinys išvyksta už Lietuvos ribų. Išvyksta ne pirmą kartą. Buvo grįžęs Tėvynėn, ilstelėjo ir dabar naujomis ir sustiprintomis jėgomis vėl vyksta *vykdyti didįjį uždavinį* — kovoti prieš bolševizmą.

Sekmadienio popietis. Gatvėje žėri baltas sniegas, o šaligatviuose sustoję praeiviai mus palydi arba seka *greta mūs. Seka nepažįstami*, pažįstami ir mūsų išvykstančiųjų artimieji.. Tarp jų ir mūsų kryžiuojasi atsisveikinimo žvilgsniai. Akyse pasiryžimas ir sunkaus atsisveikinimo žymės — *tai vienas, tai kitas blakstienas suvilgo skaidri ašara.*

Orkestras trenkia maršą vieną po kito. Ir taip iki stoties palydi mus orkestro garsai ir visuomenė.

Stotis. Temsta. Artėja vasario naktis. Artėja šniokšdamas garvežys su vagonų virtine mus paimti. Dar nuaidi paskutinio maršo aidai. Palydėjusieji skirstosi. Mūsų ešelonas *ankstybą rytą pasijudina į tolimą ir* nežinomą kelionę.

Sudie, Tėvyne! Kada vėl sugrįšime ištikimi tavo sūnūs į motinišką tavo glėbį?

PIRMOJ STOVYKLOJ PIRMA NAKTIS

Sustojome už Lietuvos ribų. Mūsų stovykla numatyta barakuose už miesto. Iš stoties vykstame į juos. Dažnai praeiviai sveikina mus—Labs *ryts! — Tai beveik visiškai lietuviškai* skamba. Sutinkame ir vietos lietuvių. Malonu.

Barakai naujai ir švariai įrengti, kiti dar nevisai baigti, bet paskubomis *baigiami. Atrodo, kad mes čia laukiami*, bet vieną kitą dieną atvykome anksčiau. Tai nesvarbu, mes tvarkomės ir įsirengiame visiškai patogiai.

Saulė leidžiasi už miesto bokštų. Barakuose sužimba elektros šviesa. O kiek vėliau barakų koridoriuose išsirikiuoja dalinio kariai vakariniam patikrinimui.

— Maldai kepures nuimk! — ir iš visų vyrų krūtinių išsiveržia giesmė — „Marija, Marija". Po jos ko*manda: — Ramiai, himnas!* — ir vėl sutartinai ir galingai už Lietuvos ribų skamba: „Lietuva, Tėvyne mūsų"...

Naktis po varginančios kelionės ir tvarkymosi dienos vyrus suguldo poilsiui naujoje stovykloje. Bet ne visus nuovargis ir miegas užliūliuoja. Dar ilgai ilgai girdėtis koridoriuje budėtojo *virkdoma ir ilgesingai* besiguodžianti gitara. Melodija plaukia ir sunkiasi pro barako sienas į širdį ir žadina svajones bei atsiminimus, kol visa iš lėto susipina su sapnų gijomis.

MES PASIRUOŠĘ VISOKIEMS UŽDAVINIAMS!

Mes čia jau keliolika dienų. Tai buvo dienos įtempto mokymosi. Ne tik teoriškai, bet daugiausia praktiškai. Ūžiant vėjui, siaučiant pūgai, krentant sniegui ar lyjant, mūsų vyrai plačiai sklydo laukuose, dirbo ir *pratinosi žygiui. Pagaliau mes pasiruošę*. Kiekvienas turime mums skirtus ginklus ir aprangą. Skubiai taikomės šalmus ir gauname baltus apsiaustus. Laukiame įsakymo išvykti

Vėl prisimename Tėvynėje paliktus artimuosius ir pažįstamus. Paskubomis rašome laiškus. Prieš išvykstant toliau reikia dar pasiųsti karštus atsisveikinimo žodžius. O koks buvo džiaugsmas, kada mes kaip tik dabar gavome pirmą kartą glėbį lietuviškos spaudos ir pundą laiškų. „Ka*rys" ir dienraščių lapai gaudyte gaudomi* ir sklinda iš rankų į rankas.

Laikraščiuose randame trumpas žinutes ir apie mūsų batalioną. Skaitome, kad mūsų batalionas, pabuvęs *kiek laiko Tėvynėje, vėl išvykęs* už Lietuvos ribų kovoti prieš bolševizmą. Taip, tai rašoma apie mus! Mes jau keliolika dienų už Tėvynės sienų, o štai, čia pat laukia mūsų tolimesni žygiai ir uždaviniai, kuriems mes esame pasiruošę.

KNYGA IR DAINA MUS LYDI

Pasikrauname į sunkvežimius. Turime pasiimti tik tai, kas kariui būtinai reikalinga. Turi būti palikta dė*žutės ir lagaminai. Viskas turi tilpti* kuprinėje ir duonmaišyje. Svarbiausia, kad nebūtų pamiršta ginklai ir municija.

Daliny turima bibliotekėlė, kuri su*talpinta nedidelėj spintelėj*, bet ją paimti nėra galimumų. Kas daryti? Imame knygas iš spintelės ir vartome jas. Gražios, brangios ir malonios knygos Kiek jų puslapiuose skaidrių svajonių, meilės, kelionių aprašymų, pergyvenimų... Kiek tos knygos padeda gražiai ir naudingai praleisti *laisvų valandų. Bet šitos knygos*, kurias dabar vartome, mums dar vertingesnės ir malonesnės. Jos visos suaukotos — mūsų tautiečių L. S. daliniui, mūsų batalionui. Kiekvienos knygos *pirmame puslapy aukojusio* įrašas!.. „Kary! prisimink Tėvynę ir kovok už ją!" — „Kovok už Lietuvos laisvę! Tokie ir daugelis panašių įrašų tikrai stiprina mūsų dvasią, primena tautiečius ir Tėvynę... Ar mes galime šias knygas palikti!?

Paskelbiame kariams, kas norėtų po vieną antrą knygą paimti su savimi ir surastų vietos savo kuprinėje. Greit susidaro vyrų eilė, kurie brau*nasi prie knygų spintelės. Knygos* staiga mažėja ir už keletos minučių jų jau spintelėj nėra. Jos perėjo į jų trokštančias ir jas brnginančias rankas . Knygos atsargiai dedamos į jau pilnutėles kuprines. *Kario kuprinėje* knygai vietos pakanka.

Išvykstame. Lieka tušti ir švarūs barakai, kurie mus buvo trumpam laikui priglaudę. Viename kambarėly lieka ant sienos pakabintas Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslėlis. Po juo ranka parašytas įrašas: „Tvirtai tikiu, kad mes laimėsime ir laimingai grįšime į Tėvynę".

Važiuojame. Pro *urzgiančių* motorų dainą prasiveržia kita, galinga, iš jaunų krūtinių sklindanti, lietuviška daina: „Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka".. Ši daina plačiai aidi D. krantuose. O D., prisidengusi ledo šarvais, tyliai klauso ir lydi mus pravažiuojančius Nemuno tėvynės sūnus...

MŪSŲ KELIAS — ŽYGIŲ IR KOVOS

Vos spėjome atvykti į numatytą vietą, jau mūsų laukia naujas žygis. Sunkesnis vežamas turtas ir kuprinės skubiai perkraunamos į civiles roges. Vyrai išsirikiuoja ir tučtuojau išsitiesia žygin mažai sumintu, sniego storai priklotu, siauru keliu. Ilga vyrų virtinė, kaip žaltys, vyniojasi kalvomis ir pakalnėmis. Nors kelionės išvarginti, bet vyrai tvirtai kelia vieną paskui kitą kajas, kurios dažnai susmunka į sniego sluoksnį.

Priešaky pamiškėj pamatome baltais apsiaustais apsisupusių vyrų būrį su arkliais ir rogėmis. Jie vyksta mūsų kryptimi. Mes priartėjame. Jie sustoja, kad mes laisviau galėtume prasukti keliu. Mes juos pažįstame. *Tai broliškos tautos kariai. Jie lydi* ant rogių vežamus didelius baltus karstus, pridengtus jų tautinėmis didelėmis vėliavomis. Pražygiuodami išgirstame trumpus paaiškinimus. Prieš dieną įvykusių kautynių metu su bolševikų banditais neteko keleto draugų. Jie garbingai žuvo ko*voje prieš bolševizmą ir dabar, štai,* jų kūnai pagarbiai lydimi į gimtąją žemę. Jie savo uždavinį jau atliko.

Mūsų vyrų veidai surimtėja, susikaupia. Mes žygiuojame tolyn į priekį. *Mes vykstame į ten, iš kur jie* grįžta Mes turime šimteriopai ir nauja jėga pakeisti ir papildyti kovojančių eiles. Kova turi būti vedama iki pergalės.

Temsta. **Nakties sparnai apgaubia** miškingą ir nelygų žemės paviršių, kuriuo mes vis žygiuojame tolyn Ryžtingai siekiame tikslo, o daugelis gal tikisi pasiekus sustojimo vietą *gauti poilsio. Nakties tamsumoje*, priekyje, kas kartą vis labiau ryškėja juodame danguje dviejų gaisrų pašvaistės. Tos gaisrų pašvaistės dabar mums rodo kelią. Dešinėje kartas nuo karto perplėšia juodą nakties maršką vis aukštyn iššokusios baltos raketos. Pašvaisčių fone ir žybtelėjus raketai akimirksnį išryškėja mūsų bežengiančių vyrų siluetai.

NUTRAUKTAS POILSIS — PUOLIMO ŽYGIS

Pasiekiame sustojimo vietą. Butininkų padedami tamsoje surandame mums skirtas nakvynei patalpas. Tai paprastos kaimo trobos. Iškraunamas ir susinešamas turtas. Tuojau kiek*vienas rūpinasi susirasti sau patogesnę* vietelę ir pasiruošti tinkamesnį guolį. Šieno ar šiaudų gniužtė ant grindų bus labai patogus guolis žygyje. Nors ir poilsio reikalingas ka*rys*, taip greit nekrenta guolin kaip užmuštas. Dar netrūksta jumoro ir skambaus juoko. Užkandžiaudami duonmaišyj randamais užkandž'ais, sujudina ramiai naktyje snaudžiančią kaimo trobą. Tik pagaliau nuovargis nugali ir suguldo vyrus vieną prie kito stipriam miegui.

— Kelt ir tuoj pasiruošti žygin! — kaip sprogusi granata pasigirsta budinčio karininko žodžiai. Visi šoka iš guolių Poilsis buvo trumpas ir taip nelauktai nutrauktas. Už trobos mažų langų, lauke, vis toji pati nakties neįžiūrima tamsa. Ir tos pačios gaisrų pašvaistės tebežaruoja dangaus tamsumoje.

Skubiai pasiruošiama žygiui. Išsirikiuoja vyrų eilės. Šį kartą ne juodi jų siluetai, bet balti. Visi apsisiautę baltais apsiaustais laukia įsakymo.

Įsakymą ir paaiškinimus trumpais keliais žodžiais duoda dalinio vadas;

— Iki 5,30 val. ryto mes turime pasiekti *N vietovę. Lygiai 6 val.* puolimas. Sutikus pasipriešinimą — šaudyti. Smulkesnius paaiškinimus duosiu vietoje. Žengte, marš! —

Einame tylinčiais laukais, pro dunksančius krūmus ir snaudžiančias kaimo trobeles. Nusileidžiame į pakalnes, vėl kopiame į kalvas. Sutinkame ta pačia kryptimi žygiuojančius kitus — ne mūsų lietuviškus da*linius.*

Naktis baugiai šviesėja. Einame *miško pakraščiu. Mūsų vyrų balta* virtinė brenda sniego nuklota kalva. Savotiškai gražu—kaip arabų karavanas balto smėlio dykumoje.

Prieiname rusenančius degėsius. *Tai naktį matytų gaisrų likučiai. Būta* kolchozų — dabar tik degėsių krūvos.

Įeinama į mišką. Čia pasiekiame išeities ribą. Greit persigrupuojame puolimui. Vienas kitas raketos šūvis. Puolimas prasideda. Išeiname iš miš*ko į atvirą lauką. Priešaky ant kalvos* matyti kolchozas Ir ten vienas kitas trobesys liepsnoja. Priartėjame. Nei pasipriešinimo, nei žmonių nesutinkame. Bolševikų banditai su kolchozininkais pasitraukę tolyn.

Puolimą tęsiame visą dieną. Vakare, temstant, paimame didelį kolchozą, lyg miestelį prie didelio ežero. Jame randame tik keletą gyventojų, bet esama žinių, kad banditai esą su*sibūrę už ežero*. Tai tolimesnis uždavinys, o šios dienos puolimas baigtas. Susirandame patalpas sustojimui. o ir poilsis jau tikrai reikalingas. Įtemptas paskutinių dienų žygis — pirmas didesnis mūsų jėgų bandymas. Bandymas išlaikytas.

KOLCHOZAS BE KOLCHOZININKŲ

Iš čia nuo ežero kasdien mes vykdome pavestus mums uždavinius. Einame įvairiomis kryptimis ir valome nurodytus ruožus. Einame dažniausiai be jokio kelio — laukais, kemsynais, krūmais. Praeiname daug matyt visai nenaudojamų žemės plotų, bet pasitaiko ir užsėtų laukų. Pro tirpstantį sniegą iš žemės kalasi žiemkenčiai — žalsvi daigeliai.

Praeiname daug kolchozų. Jie visi tušti, be gyventojų. Gyventojai kažkur pasitraukę. Kolchozai be kolchozininkų. Ir jie atrodo apleisti ir vargingi. Daugiausia neplaningai susibūrusios ant kalvos trobelės — lūš*nelės, seniau statytos, žemėn susmukusios*. Visos Šiaudiniais stogais. Retenybė naujesnis, didesnis, moderniškesnis trobesys. Dažnai prie didesnių kolchozų charakteringas pastatas — *ilgas stogas ant stulpų*. Be sienų. Tai kolchozo pašaro ir javų sandėlis. Dažnai po tokiu stogu randame kai kurių ūkio mašinų.

Dešinėje matome liepsnojantį kolchozą. Pasukame į jį. Visi trobesiai dega, tik viena maža lūšnelė likusi ugnies nepaliesta. Jau iš tolo pastebime apie šią lūšną vaikščiojančią vieną moteriškę su raudona skepeta ant galvos. Priartėjame. Moteris viduramžė. Neatrodo, kad būtų labai nuliūdusi ar išsigandusi Klausiame, *kaip ji viena gyvensianti, nes aplinkui* tik degėsiai ir tušti platūs laukai. Ji tik numoja ranka. Jai, matyt, vis tiek, gal dar ne tokių vaizdų yra mačiusi šiame „rojuje". Dar pasiteiraujame, kaip *gerai gyvenę prieš karą*. —Neduok, Dieve! — buvo jos atsakymas. Aplinkui bėgioja vienas paršiukas. Mūsų kareivis, pagavęs vištą, atneša ir paduoda moteriškei. Tai bus jos liūdno vienišo gyvenimo pradžiai. Kiti gyventojai — kolchozininkai, banditų verčiami, padegę kol*chozą ir pasitraukę. Apleidžiame ir* mes ugnies ir dūmų apsuptas lūšnas.

Grįžtame plentu prie ežero. Plentų vidury grįstų skaldytais didesniais *ir smulkiais akmenimis*, nors retokai, bet čia esama. Jie tiesūs šaute šauna laukais ir miškais. Šalutinių mažesnių gerų keliukų nematyti arba visai blogi.

(B. d.)

Psk. A-TAS B.

Sunkus atsiskyrimas

Psk. J. MIKŠTAS

Trečiojo būrio kareiviai eiliniai: Š..., D..., ir T... *buvo niekur neišskiriami* draugai. Rikiuotėje visuomet žygiuodavo vienoje gretoje. Žygio metu nuo kito nenutoldavo toliau kaip per penkis metrus, atseit, visuomet palaikydavo tarp savęs nenutrūkstamą akies ryšį. Pasalose arba kitokio pobūdžio kautynėse ir apkasus greta vienas kito *išsikasdavo*, o *pastebėję* taikinį, ugnies salvėmis jį sveikindavo. Ir jų sveikinimas niekuomet pro šalį nenueidavo. Vieną bendrą pypkę rūkydavo, o pristigus tabako, jeigu pas *vieną kurį atsirasdavo nors ir gero*kai sulamdyta cigaretė — visiems trims jos užtekdavo. Pasitaikius gerai progai, iš vieros baklagės *) ir vieną kitą gurkšnį nutraukdavo „Maskovskos" arba kitokios gamybos skystimėlio. Ir toji baklagė, kada tik ji būdavo netuščia, labiausiai juos vienydavo į krūvą. Būrio kariai dažniausiai juos vadindavo bendru vardu — neišskiriamąja trejuke.

Nepatogu būtų tvirtinti, kad jie nemėgdavo kartais ką nors stipresnio išgerti, bet taip pat nuodėmė būtų juos pripažinti latrais ir niekam tikusiais kariais: kautynėse ar žygyje jie visuomet buvo priešakyje ir nesibaidė šoninio ar priešakinio žvalgo pareigų.

Ir taip vieną gražų pavakarį būrys gavo poilsį ir atsikraustė į patrankų *sviedinių ir lėktuvinių bombų* sugriautą miestą. Miestas, kaip T... išsireiškė, buvo visiškai „suportalintas", bet vis dėlto susirado tinkamą patalpą apsistoti.

Būrio žmonės tuojau skubėjo susitvarkyti ir prikimšti sau šiaudų čiužinius, kad būtų galima minkštai ir patogiai nors keletą naktų pamiegoti. Trejukei, atrodė, kad dar suspės susitvarkyti. Čiužiniai — irgi nesvarbus dalykas — kur nuvirs, ten ir išsimiegos. Kautynėse, kada reikėdavo ne vien tik savimi, bet ir savo draugais rūpintis, jie visuomet parodydavo didžiausį stropumą, o poilsio metu mažai kreipdavo dėmesio į savo ir juo labiau į kitų reikalus. Jie *visuomet laikydavosi tokio principo*. Todėl ir dabar nubloškė į kažkurio kario palovę savo kuprines, pasiėmė baklagę ir išnėrė pro duris. To niekas ir nepastebėjo, nes visi buvo užimti savais reikalais ir rūpesčiais, kurių būna daug ir poilsio metu.

Po valandos grįžo jau su kliunksinčia baklage. Vadinas, jau sukom*binavo sau tą, kas pirmoj eilėj rū*pėjo. Tuo metu maistininkas dalino rūkalų davinį. Jis taip pat gavo po keletą kvapnių cigarų ir, ilgai nedelsdami po vieną įsikando. Gavę rūkalus, lyg ir užmiršo savo pripildytą baklagę, bet greit ją prisiminė ir, susiradę nuošalesnę vietą, paciliui, kaip *ir pridera bendrų kovų gerients draugams*, pradėjo gurkšnoti, dalydamiesi dienos žygio įspūdžiais. Davė po mažą gurkšnelį ir kitiems draugams, kurie tarsi netyčia arčiau jų prislink*davo.*

Kada baklagėje pasiliko vos keletas lašų, vienas karių pasiūlė T... papasakoti kokį anekdotą. Bet jis atsisakė:

— Kad jau mano visi anekdotai jums yra gerai žinomi ir neverta jų kartoti, verčiau Švilpa tegu ką nors padainuoja, o mes jam pritarsime.

— Gerai, gerai, padainuokite ką nors, — visi juos ratu apstoję, vienbalsiai sušuko.

Š..., ilgai nedelsdamas, užsivertė baklagę ir paskutinius lašus išlašinęs, pradėjo:

Išgerkim, išgerkim,
Kad širdis neskaudėtų ,
Kad, nosį pakabinus, ,
Liūdėt nereikėtų... ,

— Išgerkim, išg... — prarijo žodį *ir nutilo, nes nelauktai būrio vadas* pravėrė duris ir įsakė nekelti triukšmo, nes gretimuose kambariuose negali žmonės ramiai miegoti. Be to, perspėjo, kad negirtuokliautų. Jau būrio *vadas norėjo išeiti*, **bet staiga** jam krito į akį gerokai įraudusi ir svyruojanti **trekė, todėl dar susilaikė.**

— *Tai ką aš pagaliau matau, vos* tik atvykome, o jau spėjote prisilakti, — į juos rūsčiai pažvelgęs tarė būrio vadas

T..., kiek pajėgdamas, ramiai atsistojo ir atraportavo:

— Tamsta leitenante, rytoj, išsipagirioję, visi trys tamstai praneši*me ir prisipažinsime, kad buvome* truputį išgėr.. — nebaigė, nes visi prapliupo juoku, o būrio vadas, mostelėjęs ranka į šalį, išėjo pro duris.

Š... *visiškai sugedo ūpas ir* neturėjo noro nei dainuoti, nei gerti, nes ir baklagė seniai jau buvo sausa. Negeriau jautėsi ir T... suD..

Visi pradėjo taisyti sau guolius, nes jau buvo vėlus laikas.

Tik trejukė dar kol kas nejudėjo iš vietos. Kuprinės, galas žino, kur buvo dingusios ir jokiu būdu nei vienas jų negalėjo prisiminti, kur atvykę jas pasidėjo, o juk kuprinėse buvo ne vien tik apranga, bet ir patalynė. Bet kur čia dabar ieškoti ir griozdinsi visas *paloves ir kampus!*

—Velnią čia dabar greičiau surasi, negu kuprines, — nutarė T... ir pasipainiojusią po ranka kažkieno palapinę patiesė ant grindų.

Visi juokėsi, bet trejukė, nieko nebodama atsigulė ant palapinės ir, matyt, buvo patenkinta savo guoliu, nes greit pradėjo knarkti.

Po kiek laiko ir visi kietai miegojo.

***

*Dienos viena po kitos bėgo į pra*eitį. Tvarkant aprangą, valant ginklus, rašant namiškiams ir mergužė**lėms laiškus ir trejukei** kartas nuo *karto pripildant ir draugų pagalbą* ištuštinant baklagę, poilsio laikas greit baigėsi.

Trečias būrys, prisijungęs prie savo dalies, žygiavo klaikiomis sug*riauto mieso gatvėmis. Žygiavo* į naują paskyrimo vietą, kur turėjo vykdyti naujus, įprastus kautynių uždavinius.

Būrio sudėtyje žygiavo ir neišski*riamoji trejukė, kaip ir visuomet*, vienoje gretoje. Prie T... diržo kliunksėjo pakabinta baklagė ir ji jau atrodė daug sunkesnė ir už pačią kuprinę. Norėjosi ją palengvinti, bet rikiuotėje ir dar *gatvėje nepatogu*. Be to, ir Š... su D... dar kol kas nekreipė į ją dėmesio, todėl noroms nenoroms reikėjo ją palikti kitai sausai dienai.

Žygis užtruko keliolika dienų, kol pagaliau, buvo pasiektas rajonas, kuriame siautėjo raudonųjų gaujos. Vietovė buvo pelkėta ir miškais apaugusi. Atrodė, kad tos pelkės ir miškai niekur nesibaigia. T... tuojau pripažino, kad tokioje vietoje tik nelabieji vaikus peri ir bolševikų *banditai* veisiasi.

Po trumpo susitvarkymo būrys gavo kautynių uždavinį ir užėmė jam nurodytas pozicijas. Tuo metu būrio vadas pranešė savo vyrams, kad yra *formuojamas smogiamasis dalinys* ir norintieji gali į jį įsirašyti. Dalinio tikslas ir uždaviniai — nepaisant pavojų ir mirties, esant reikalui, įsiveržti į priešo pozicijas bei į už*nugarį, sukelti ten paniką*, staigiais netikėtais veiksmais iškrapštyti priešą iš jo bunkerių ir veikti iki galutino priešo sunaikinimo. Visiems būris

---

*)Baklagė — karinė aliumininė gertuvė.

Mūsų GYVENIMAS

Aplankė sužeistuosius mūsų karius

Giliai užjausdami Vilniaus Karo Ligoninėje besigydančius Rytuose sužeistus mūsų karius, „Kario" redakcijos kolektyvo vardu vyr. red. kpt. S. Urbonas ir vienas Vilniaus įmonės vedėjas p. Žarskus balandžio 7 d. aplankė sužeistuosius mūsų karius, policijos vyrus ir transporto talkininkus, įteikdami kiekvienam po kuklią vienkartinę dovanėlę kai kurių maisto produktų, rūkalų, o taip pat laikraščių ir žurnalų. Jautriu nuoširdumu sužeistieji mūsų vyrai sutiko apsilankiusius ir pareiškė gilią padėką už dovanėles. Spauda ir knygomis sužeistuosius „Kario" redakcija aprūpina jau kuris laikas. Šiame darbe labai daug padeda vienintelė rūpestinga, motiniškai nuoširdi lietuvė gailestingoji sesutė p. Ieva Bylienė.

Šia proga mūsų redakcija tikisi, kad Vilniaus, Kauno ir kitų miestų lietuviškoji visuomenė, ypač besiartinančių Velykų švenčių akivaizdoje, taip pat prisimins ir nuoširdžiomis savo dovanėlėmis pagerbs dėl visų mūsų geresnės ateities kovojusius ir kraują praliejusius brolius karius.

Kiekviena, nors ir mažiausia, dovanėlė tarp keturių ligoninės sienų gulintiems mūsų vyrams yra didelis moralinis atpildas už jų vargą ir kančias, patirtas Rytų fronte, kovoje prieš visos civilizotosios žmonijos pabaisą — raudonąjį Maskvos imperializmą.

Velykų dovanėles ar tai sužeistiesiems mūsų kariams, ar tai kariams Rytuose, galima pasiųsti ir per mūsų redakciją arba per karių šeimų aprūpinimo Vilniaus skyrių (Jėzuitų gt. nr. 3, kamb. Nr. 14). Mūsų redakcijoje taip pat galima gauti kai kurių paskirų karių ir mūsų batalionų Rytuose adresus, kuriais norintieji tautiečiai galėtų patys pasiųsti mūsų kariams Velykinių dovanėlių.

Taigi, besiartinant didžiajai pavasarinei Velykų šventei, prisiminkime bunkeriuose ir pavojingose Rytų fronto sargybose dienomis ir naktimis budinčius mūsų karius, nors ir kukliausiomis dovanėlėmis, parodydami jiems savo meilę ir prisirišimą.

Sn.

Ir mes išvykom į Rytus

Tai buvo dar kovo 29 d. Tada vienas lietuvių rinktinis fronto batalionas iš Kauno išvyko į Rytus. Išleisdamas gen. mjr. V. palinkėjo grįžti sveikiems ir laimingiems į Tėvynę. Pažymėjo, kad lietuvių savisaugos batalionų vyrai narsiai kaunasi savo Tėvynės ir Naujosios Europos ateičiai.

Nors dangus ašarojo, tačiau vyrų dvasia giedra švietė. Žygiuodami į stotį, praėjom pro Karo Muziejų ir pagerbėme Nežinomojo Kareivio kapą. Pasiryžom: geriau žūti, bet bolševizmui nevergauti. Gatvėse skambėjo bataliono vyrų lietuviškos dainos, visų rimti ir ryžtingi veidai rodė tvirtą lietuvio kario nusistatymą. Gatvėse susirinkusių tautiečių minios, nors ir šluostydamosios ašaras, parodė, kad mus atjaučia, ilgisi išvykusio brolio ir džiaugiasi sugrįžusiu į savąją žemę.

Atsisveikindami su Lietuvos žeme ne vienas pasisėmėme saujelę nors ne auksu spindinčios, bet paprastos, lietuvio savanorio krauju aplaistytos juodos žemės ir ją išnešiosim kaip brangiausią relikviją po plačiuosius Rytų plotus. Nors nė vienas ugnies krikšto dar neragavom, bet drąsiai žiūrime į ateitį. Tikime, kad Dievas gelbės mus ir mūsų Tėvynę.

Be galo esam dėkingi tautiečiams, kurie taip gražiai mus išlydėjo į Rytus visose stotyse. Mūsų ešeloną puošė trispalvė, kuri ne vienam pravažiuojančiui parodė, kad ir lietuvis yra bendros kovos prieš bolševizmą dalyvis.

Vieno labai pageidaujame ir prašome savo tautiečių — pagaminti trispalvius skydus su užrašu — Lietuva. Mes jų nespėjome įsigyti. O jie mums leista dėvėti, tačiau jų negauname prisisiūti ant milinių ir mundurų rankovių. Tautiečiai, prašome Jus, pasirūpinkite, kad išvykstantieji iš savo Tėvynės visi turėtų trispalvio skydą, kuris visur ženklintų mus, kad esame lietuviai.

Vrš. Ant. Umbrasas

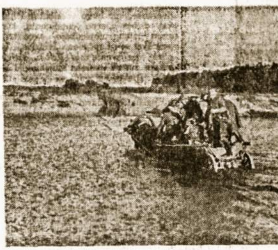

Upei patvinus.

MOKSLEIVIAI IŠRAŠO KARIAMS LAIKRAŠČIŲ

Įvairių Lietuvos sričių moksleiviai, skirdami iš savo kuklių lėšų po keletą markių, išrašo mūsų kariams Rytuose vieną bei kitą laikraštį. Neseniai „Kario" administracija gavo iš moksleivės B-tės RM 24, už kurias prašo išrašyti kariams Rytuose „Karį". Panevėžio I gimnazijos IVc klasės mokiniai, savo tarpe surinkę RM 24, taip pat atsiuntė ir prašo už jas siuntinėti „Karį" iš Panevėžio išvykusiam į Rytus lietuvių daliniui.

Taip pat paskutiniu metu pastebimas gyvas mūsų jaunimo susidomėjimas susirašinėti su savo kariais, esančiais Rytuose. Pageidauja susirašinėti ne tik Lietuvoje esąs jaunimas, bet ir išvykęs už Lietuvos ribų darbo prievolės atlikti. Vis dažniau redakcija gauna laiškų, kuriuose prašoma mūsų karių, esančių Rytuose, adresų. Kariai, kurie norėtų susirašinėti, galėtų savo adresus atsiųsti „Kario" redakcijai.

Rašantiems į Rytus patartina įdėti ir voką bei popieriaus atsakymui.

Redakcijos atsakymai

Kaziui Strazdauskui. Tamstos atsiųstas abi knygutes perdavėmė vienam kariui iš Rytų, dabar gulinčiam ligoninėje. Senų pašto ženklų nerenkame. Pirmuosius numerius pasiuntėme.

J. psk. Juliui S-rui. „Pavasario" nedėsime.

Adomui Tamošauskui. Į „Kario" bendradarbius priimami visi, kas tik turi ką nors įdomaus parašyti iš Rytų bei raudonojo teroro Lietuvoje ir sugeba valdyti plunksną. Tačiau iš Tamstos laiško spręsdami abejojame, ar toji kūryba tiktų spaudai.

Vyt. Abromavičiui ir kt. Norint ar kieno nors adresą gauti, ar šiaip į ką atsakyti laišku, renkia įdėti atsakymui pašto ženklą.

13. BATALIONO SUKAKTIS
VIENERI METAI RYTUOSE

Nejučiom prabėgo vieni kovos ir pasiaukojimo metai. Dar, rodos, taip neseniai buvom Tėvynėje, o štai jau ir vieneri metai praslinko, kai mes kovojame po plačiuosius Rusijos laukus.

1942 m. kovo 11 d. šaltas ir miglotas rytas. Batalionas ruošiasi išvykti. Kaune prie karinės rampos susirinko minios žmonių išleisti mus į Rytus. Skambėjo dainos, trenkė maršo garsai. Bet viską nustelbė garvežio sirena ir traukinys pajudėjo. Iš minios pakilo rankų miškas su plevėsuojančiom skarelėm, kurios siuntė mums paskutinį atsisveikinimą, linkėdamos kuo greičiausiai visiems sveikiems ir linksmiems sugrįžti. Bet, deja, kai kuriems jau nebeteko minėti šios vienerių metų sukakties, kai mes Rytuose.

Tik atvykus, po keletos savaičių, kaimuose K. D. ir S. žuvo mūsų pirmosios aukos. Visas mūsų nueitas Rusijos lygumomis kelias nulaistytas lietuvio kario krauju, sudrėkintas jo prakaitu.

Prabėgo vasara, ir artėjo žiema. Mes jos laukėme su pasibaisėjimu, nes jau vienos Rusijos žiemos skonį buvome pajutę. Bet ji pasirodė daug palankesnė ir švelnesnė, negu mes tikėjomės ir laukėme. Nejučiom prabėgo darbo, tarnybos ir budėjimo dienos. Ir vėl pradėjo švisti malonus pavasaris. Artėjo metinių sukaktis. Gausus entuziastų būrelis, j. ltn. P. vadovaujamas, ruošėsi ją atitinkamai paminėti. Šis jaunas, gabus ir energingas leitenantas dienas ir ilgus žiemos vakarus leido besirausdamas po spaudą — laikraščius, žurnalus ir knygas, ieškodamas tinkamos medžiagos, kurią būtų galima panaudoti minėjimo programai užpildyti.

Atsiranda karių, kurie sugeba savo rankoj ne tik ginklą vartoti, bet ir muzikos instrumentą. Vienas su smuiku, kitas su gitara, akordeonu ar balalaika. Muzikos instrumentų netrūksta, nes fronto kariui po ginklo pirmąją vietą užima muzikos instrumentas. Sudaromas visai šaunus mišrus orkestrėlis. Be to, pas mus netrūksta ir gerų dainininkų, iš kurių sudaromas choras. Ir taip darbas varomas po truputį pirmyn. Vyrai dirba didžiausiu kruopštumu. Renkama ar kuriama medžiaga, daromos repeticijos.

Vrš. G., sukūręs specialų radijo vaizdelį, vyksta į Kauną atstovauti 13-jį bataliono radiofone. Iš ten jis turi perskaityti sveikinimus Tėvynei ir užuojautas žuvusiųjų bei sužeistųjų kovos draugų šeimoms.

Paskutinės dienos — kruopštaus darbo dienos. Puošiama salė, ruošiama scena. Gabus dailininkas gr. St. R. nupiešia keletą paveikslų iš mūsų gyvenimo ir jais papuošiama salė.

Kovo 14 d., sekmadienis. 14 val. prisirinko pilna salė karių. Pradedama minėjimo programa. Atvykęs bataliono vadas taria į karius žodį. Trumpai pamini praėjusių metų aukas ir laimėjimus. Paragina ir toliau tęsti kovą tokiu pat pasiryžimu, drąsa ir ištverme kaip ir per praėjusiuosius metus. Pagerbiami žuvusieji. Iš jaunų krūtinių su ilgesiu ir meile veržiasi Tautos himno ir maldos „Marija, Marija" — garsai.

Toliau j. ltn. P. skaito savo paties sukurtą montažą iš praėjusių kovos metų Rytuose, kurį papildo orkestrėlis, choras ir deklamuojami eilėraščiai. Minėjimas baigiamas visai salei uždainavus „Leiskit į Tėvynę". Ši daina, kuri anksčiau gal buvo tik graži lietuviška daina, dabar virto beveik antruoju mūsų himnu. Kiekvienas jos žodis turi tokią gilią prasmę ir atrodo, kad ji yra specialiai tik dėl mūsų sukurta. Joje sukaupta tiek daug ilgesio ir meilės tai tolimai Tėvynei, ko niekuomet nesupras nei vienas žmogus, visą laiką gyvenęs Tėvynėje ir niekur ilgesniam laikui iš jos neišvykęs. Bet dainuojant ją svetur, matai tą Tėvynę dvigubai gražesnę ir mielesnę. Matai tykiai plaukianti Nemuną, stačius įvairiaspalviais žiedais išsipuošusius jo šlaitus, linksmai ošiančias girias ir nuostabiai žydrą dangų. Tuomet norėtųsi su poetu Vaičaičiu sušukti:

O Tėviškė, koks mielas kraštas
Kurio netekau taip ūmai,
To neišreikš nei vienas raštas,
Tą pasakys tik vien jausmai.

Vakaras. 19,15 val. valandėlė lietuvių kariams per radiją. Vėl pilna salė karių ir visi su nekantrumu laukia pradžios. Baigiasi paskutinė minutė ir... maršas. Nuaidėjus paskutiniams maršo garsams, pasigirsta mums taip gerai pažįstamas vrš. G. balsas. Jis skaito mūsų pasiųstąjį sveikinimą Tėvynei. Po sveikinimo suvaidinamas vrš. G. parašytas radijo vaizdelis. Visi klausosi didžiausiu atidumu ir nervuojasi, kad blogai veikia radijo aparatas.

Vaizdelis trumpai apibūdina mūsų gyvenimą nuo pat išvykimo iš Kauno iki dabartinės stovėjimo vietos. Jis mums atrodo toks pažįstamas su visom smulkmenom, bet kartu ir toks įdomus. Čia suminimos vieno kito žuvusiųjų kovos draugų pavardės, čia vietovės tiek daug teikiančios prisiminimų, kurios tik mums yra gerai pažįstamos iš paminėtų pirmųjų raidžių. Tie kaimai, tie kolchozai niekuomet neišdils iš mūsų atminties, nes jie visi buvo paimti per kovą, aplaistyti mūsų pačių krauju.

Ypač gilų įspūdį mums paliko sužeisto per vienas kautynės mūsų bataliono vado kpt. G. sveikinimas, kurį pasiuntė mums radijo bangomis jis pats asmeniškai. Jis labai apgailestavo, kad negali šiuo laiku būti drauge su mumis ir dalytis bendrais vargais bei laimėjimais. Jis mus padrąsino, paguodė, pažadėjo galutinai pasveikęs vėl sugrįžti pas mus ir vesti mus į tolimesnę pergalę.

Tuo ir baigėsi mūsų kuklus minėjimas. Žengėme į antruosius kovos metus su viltimi, kad šie metai mums bus laimingesni, kad jie mums neš pergalę po pergalės, o mūsų mylimai Tėvynei laisvę, šviesią, laimingą ir gražią ateitį.

Psk. J. M tis

IŠRAŠO LAIKRAŠČIŲ KARIAMS RYTUOSE

E. Jazukevičius iš Kauno atsiuntė „Kario" administracijai 100 RM ir prašo išrašyti „Karį" ir nupirkti knygų Savisaugos Dalių kariams, esantiems Rytų fronte.

K. Ježauskaitė iš Vaškų išrašė tris „Kario" prenumeratas į Rytus.

PRAŠO ATSILIEPTI

Karį Juozą Bilskį iš Rytų prašau atsiliepti, arba žinančiųjų apie jį pranešti šiuo adresu: Jonui Baranauskui, Vilnius, Vilniaus g-vė Nr. 12 bt.11.

NORI SUSIRAŠINĖTI

Nori susirašinėti su lietuviais kariais, esančiais už Tėvynės ribų. Juozas Beliauskas, Kruopiai, Valsčiaus Savivaldybė. Šiaulių aps.

Su Rytuose esančiais kariais nori susirašinėti Ad. Tamašauskas „Kivilių km., Aleksandrijos pašt., Kretingos aps.

Nori susirašinėti su lietuviais kareiviais (eilinio laipsnio), esančiais Rytuose. Prašoma rašyti: Deutschland. Mykolas Baltakis, b/Henrich Scherrer, dorf Wonsheim (Rhh.). Post Abzey, über Sprendlingen

Noriu susirašinėti su lietuviais kariais Rytuose. Petras Gudas, Telervių km., Skrebotiškio p. ag. Pasvalys.

Su Lietuvoje gyvenančiais „Kario" skaitytojais — jomis noriu susirašinėti. Feldpost. J. psk. Alfonsas Šlaitas. Beim Komdr. d. Ordng. Pol. in Distr. Lublin. Lublin. G. G. Lit. Schutzm. Batl. 252.— W— 1 Komp. Gen. Gouv.

Noriu susirašinėti su kariais Rytuose. Kazys Strazdauskas, Paliepkalnės km., Nevarėnai, Telšių aps.

PAIEŠKOMI DINGĘ KARIAI

Kas žinote likimą psk. Juozo Žylos (9pėst. pulko), buvusio Kamersteino belaisvių stovykloje. Prašome pranešti L. Žylienei, Šilavoto km., Liudvinavas, Marijampolės aps.

Mes šypsomės...

Du škotai, jaunystės draugai, susitikę po 30 metų, nutarė išgerti.

„Taip tai taip" atsako antras, „bet aš tau turiu priminti, kad paskutinį kartą mokėjau aš".

***

Kai mes dar buvom naujokai, mus klausinėjo apie mūsų civilinį gyvenimą. Eilėje, šalia manęs stovėjo Adolfas Gandrelis.

„Kuo tamsta buvai civiliam gyvenime?" paklausė jį viršila.

Artistas, tamsta viršila.

„Tad vaidink tamsta dabar gerą kareivį".

---

kėlei saulutė švysteltų. Tu išėjai pasiryžęs ir drąsus.

Nors dabar Tu toli nuo mūsų, bet atmink, kad mes Tave kasdien prisimename, Tu mums brangus, Tavęs laukdama auginsiu darželyje rūtas ir lelijas, kad Tau grįžus papuoščiau Tavo krūtinę.."

Vytautas giliai atsiduso ir skaitė toliau: „O pasitiksiu gražiai aš Tave! Pasodinsiu gražiausiame savo sėklytėlės kampelyje, lygiai, kaip toj dainoj: „Prie baltų skobnelių, ant baltų suolelių, midum alum vaišinsiu, bučiuodama migdysiu". Vytautas dar giliau dusterėjo ir jo veidas pasipuošė lengvute pasitenkinimu žibančia šypsena. Tą vietą jis perskaitė iš naujo ir pamažu, tarytum bijodamas, kad taip greit nesibaigtų šis sapnas. Jis skaitė toliau: „Tau mielas kary, gal aš atrodau keista, bet atleisk, nes nesu tokia, bet tik nuoširdi ir mylinti Lietuvos karį. Ach, kaip aš norėčiau būti drauge su Tavimi bunkeryje. Norėčiau, kad Tu su mažyte armonikėle grieždamas žavėtum ir migdytum mane. Kaip gera man būtų su Tavim!

Danutė."

Užsibaigė laiškas, kuris lyg sapnas prabėgo Vytauto valdentuve. Jis valandėlę kažką mąstė, bet staiga pašoko, kaip įgeltas, ir mažąja armonikėle užtraukė polkutę. Šalia jo sugriuvo visi.

— Žiūrėk, Vytautas atsipeikėjo!

— Jam paslaptis paaiškėjo!

Vytautas nieko neatsakė, bet griežė toliau. Tik gerokai atsikvėpęs visa gerkle riktelėjo:

— Danutė!

— Polka Danutė! — pritarė jam kiti.

Nuo tos dienos Vytauto armonikėlę visi vadino „Danutė".

***

Ankstyvojo pavasario diena ėjo vakarop. Saulės spinduliai atsisveikindami skubėjo pasislėpti nuo žemės akių. Bunkeryje visai tylu, ramu..

Sutemus grupelėmis leidosi vyrai žvalgybon, o sugrįžę pasakojo savo išgyventus nuotykius. Bunkeryje tuo laiku vėl grįžo linksmumo ir sąmojaus.

— Vyrai, te pasisako Vytautas, ką mergina rašo?

— Te pasako! — šaukė visi.

Vytautas patenkintas šypsojosi, bet nebuvo pasirengęs pasakoti ir kantriai atlaikė draugų puolimus.

— Lyg burtais mane apžolėjo! — užtraukė kažkas iš kampo Chavaradosi ariją iš operos „Toska".

—Vartelial sugirgždėjo, vėjelis man veidą glamonėjo, tai mano merguželė taip mane švelniai apkabino... — traukė toliau sodrus tenoras.

— Nejaudink Vytauto, tai verkt pradės!

— Ko gero paliks mus ir išeis.

— Apleisk tą bunkerį, kur tiek kentėjai, kur savo meilę tu palydėjai, — pasikeitė motyvas, bet tema ta pati ir taip iki vėlaus vakaro, bunkerio tarme tarus, traukė Vytautą „per dantį". Vytautas tylėjo bijodamas prasižiot, nes jam atrodė, kad vienas kitas neatsargus atsirėmimo žodelis gali išduoti tą šventą jo paslaptį. Neiškentęs jis vėl palietė taip brangią dovanėlę ir laišką. Tik dabar jam dinktelėjo mintis, kaip jai atsakyt, koks jos adresas.

Čia pat išsitraukė iš kišeniaus laišką ir ėmė vartyt. Acha... aišku... antroje voko pusėje smulkutėm, lyg aguonos grūdeliais, buvo parašyta: „Danutė N.., Kaunas, ...gt. Nr..."

Apstulbo Vytautas ir jei ne bunkerio aplinka, būtų tuoj šokęs ir rašęs. Žinoma, labai daug ir labai gražiai. Jis jautė, kai po žaliu munduru neramiai tvinkčiojo širdis, tūkstančius ugningų srovių paleisdama į tamprius raumenis. Jį puolusieji kiek aprimo, o Vytautas tuo džiaugėsi, nes niekas neblaškė jo dėmesio nuo tos, kurios jis nors ir nematė, bet visa jauna širdimi slapta pamilo.

O kai vienas draugų, jau gulėdamas, ėmė pasakoti savo pergyvenimus atostogų metu, Vytautas net išsižiojęs klausėsi, tikėdamasis kada nors draugo patyrimais pasinaudoti.

Pasakotojas buvo didžiausias bunkerio pramuštgalvis ir taip vadinamas žodžio meistras. Jam visados sekdavosi viską nudailinti ir išvesti taip įtikinančiai, kad nei pridėt, nei atimt.

Pasakojo jis apie vieno stambaus ūkio ūkininkaitę, kuri, anot jo, buvo taip į jį įsimylėjusi, kad tik vargais negalais pasprukęs. Pasakojo, kai juodu padubysiais ilgai vaikščiodavo, kaip jis aiškinęs jai savo gyvenimą, kaip juodu gėrėdavosi mažytėm žvilgančiom žuvytėm, kaip gaudydavo ilgakojus žiogus, kaip kalbėdavo apie meilę...

Visi saldžių jo žodžių užliūliuoti pradėjo knarkti. Tik vienas Vytautas nemiegojo ir klausėsi viską gretindamas su savo naujai kuriama laime. Tos svajos taip gaivinančiai jį veikė, taip liūliavo, ir jam rodėsi, kad jo ausyse skamba nuostabi motutės lopšinė, kuri pagaliau ir jam užmerkė akis ir nusitraukė sapnų karalystėn.

Kitą dieną Vytautas jau lipdė raidę prie raidės ir savo nepažįstamajai kūrė nuoširdų atsakymą kario nuo Ilmenio ežero.

Reikšminga Vytauto Steponaičio sukaktis

Senam kariui kultūrininkui ir buvusiam „Kario" redaktoriui ats. plk. ltn. Vytautui Steponaičiui š. m. kovo 21 d. suėjo 50 m. amžiaus, o taip pat 35 m. spaudos darbo sukaktis.

Vytautas Steponaitis gimė 1893 m. kovo 21d. Sintautuose, o vėliau persikėlė gyventi į Šakius. Vidurinius komercijos mokslus baigė Kaune. 1916 m. buvo mobilizuotas iš Maskvos Komercijos Instituto ir pasiųstas į Karo Mokyklą Odesoje. Baigęs karo mokyklą praporščiko laipsniu buvo paskirtas į vieną karo apygardos štabą Turkestane. Suirus demobilizuojamai Rusijos kariuomenei, Vytautas Steponaitis grįžo į Maskvą, tikėdamas baigti aukštąjį mokslą, tačiau prasidėjus bolševikinėms žudynėms apleido Maskvą ir laimingai grįžo į Lietuvą.

Sužinojęs apie organizuojamą Lietuvos kariuomenę, Vytautas Steponaitis 1919 m. vasario 1 d. stojo į 2-jį pėstininkų pulką savanoriu vyr. leitenanto laipsniu. Kaip jau gražiai pasireiškęs spaudos srityje, tų pačių metų gegužės mėn.Vytautas Steponaitis buvo perkeltas į Lietuvos kariuomenės Vyriausiojo Štabo Literatūros Skyrių ir kurį laiką redagavo lietuvių karių savaitraštį „Kariškių Žodį" (vėliau pavadintą „Kariu"). Nuo 1920 m. Vyt. Steponaitis paskiriamas Literatūros Skyriaus viršininku.

1921 m. pradėjus leisti karo mokslų žurnalą „Mūs• Žinyną", Vyt. Steponaitis netrukus perėmė jo redagavimą ir tą darbą tęsė keliolika metų. Nuo 1925 m. jis taip pat pradėjo redaguoti ir kitą mūsų karinį leidinį „Karo Archyvą", kurį redagavo iki pat bolševikinės okupacijos. „Karo Archyvo" viso išėjo 12 storų, vertingų tomų.

Spaudos darbą Vytautas Steponaitis pradėjo 1908 m. dar būdamas Kauno Komercijos mokykloje. Pirmiausia pasireiškė dailiojoj literatūroje, ypač 1910—1911 m. Vėliau yra rašęs ekonominiais Lietuvos reikalais. Daugiausia tačiau Vytautas Steponaitis yra nuveikęs mūsų karinės spaudos srityje, būdamas įvairių karinių leidinių redaktorium ir bendradarbiu. Daugybė Vytauto Steponaičio karinių rašinių bei istorinių straipsnių buvo išspausdinta „Karyje", „Mūsų Žinyne", „Karo Archyve". „Mūsų Senovėje" ir kituose nepriklausomybės meto žurnaluose. Kruopščiai naudodamasis archyvine medžiaga, Vyt Steponaitis savo darbuose gan gausiai yra palietęs mūsų Nepriklausomybės kovų laikus.

Sielodamasis lietuviškos knygos kultūra, Vytautas Steponaitis buvo vienas iš steigėjų XXVII Knygos Mėgėjų Draugijos. Jis nemaža yra parašęs mūsų spaudos istorijai ir bibliografijai. Nuo 1941 m ats. plk. ltn. Vytautas Steponaitis dirba Centrinėje Valstybinėje Bibliotekoj.

Šios reikšmingos dvigubos sukakties proga buvusiam pirmosiomis Nepriklausomybės dienomis „Kario" redaktoriui ir žymiajam mūsų karinės spaudos darbuotojui linkime ilgo amžiaus ir geros sekmės jo mėgiamaiame darbe.

Sn.

RUSŲ OKUPACIJOS METŲ VEIKĖJAS

135 M. NUO LAURYNO IVINSKIO GIMIMO

Mažai mes pažįstam didžiuosius mūsų tautos praeities veikėjus, labai mažai! Štai paimkim, kad ir taurųjį devynioliktojo šimtmečio vidurio žemaičių liaudies švietėją, pirmųjų lietuviškųjų kalendorių, jo vadinamų metskaitliais, redaktorių **Lauryną Ivinskį.** Net ir tie, kurie gimnazijose ne iš tų pat literatūros vadovėlių apie jį mokėsi, turės žym'ai skirtingas žinias. Jeigu pažvelgsim į literatūros vadovėliuose paduodamas svarbiausias jo gyvenimo datas, tai pamatysime, kad jos beveik visur nesutampa. Vieni nurodo jį gimus 1808, antri 1811, treti net 1820 m., jo mirimo data nurodoma 1881 ir 1883 metai. Patikimiausiomis mes randame gimimo 1808 m. mirimo 1881 m.Tad š'emet išpuola minėti 135 m. nuo Ivinskio gimimo. Gaila, kad nei literatūros istorikai, nei kiti mūsų praeities tyrinėtojai dar neištyrė jo gyvenimo, darbų bei nuopelnų. 1890 m. Lietuvos mylėtojas (Dr. Šliupas) savo peržvalgoje rašė: „Nors Laurynas Ivinskis Lietuvai atnešė neapglėbiama dvasiška pelną, per ilgus metus d'rbdamas dėl švietimo savo tamsių brolių ir pakėlimo jų iš neparangaus miego, vienok apie jo gyvenimą ir veikalus nedėkingi žmonės mažai iktulaik pasirūpino" (Lietuviškieji raštai ir raštininkai psl. 39). Pats Lietuvos mylėtojas nurodo, kad jis buvo surinkęs nemažai medžiagos apie Ivinskį, tačiau bėgant per sieną rusai atėmė. Tokius veikėjus, kaip L. Ivinskis, reika vertinti ne pagal jų paliktus kūrinius,bet pagal to laiko jo įtaką ir veiklą. Šitaip vertindami Ivinskį rasime, kad jis buvo didis rusų okupacijos metais lietuvių veikėjas ir daug nusipelnęs mūsų tautinės sąmonės žadintojas.

Laurynas Ivinskis kilęs iš Užvenčio parapijos (Š'aulių aps.) nusigyvenusių bajorų. Mokėsi Kolainių mokykloje. Ar ją baigęs mokėsi gimnazijoje, tuo tarpu taip pat sunku pasakyti. Lietuvos mylėtojas pasisako, kad jis galįs tik tiek pasakyti, kad L. Ivinskis gimnazijos buvo nebaigęs,esą baigęs 6 kl. 1841 m. Šiaulių gimnazijoje išlaikė egzaminus namų mokytojo vardui įgyti ir teisėms dvarininkų vaikus rengti į pirmąją pavieto mokyklos klasę. 1847 m. iš Kauno gimnazijos pedagogų tarybos Ivinsks gauna miesto mokytojo teises.

Nors Ivinskis tebuvo išėjęs liaudies mokytojo mokslus, bet ko jis nežinojo?! Kokiais mokslais jis nebuvo domėjęsis ir ko jis nebuvo pats tyrinėjęs. Gamtos moks'ai, ypač Lietuvos botanika (paminėtinas Lietuvos žolių rinkinys ir grybų albumas), įvairūs kalbos dalykai, žmonių ir gyvulių gydymas, ūkio reikalai, ypatingai žemaičių veislės žirgų (ašvinių) kėlimas, net mechanika (pats buvo sukonstravęs traukinio stabdį ir jį Vienos parodon nugabenęs). Visa tai Ivinskio buvo kruopščiai tiriama ir tuojaus panaudojama. Ivinskis visko mokėsi ir viską dirbo, tik ne savo naudai, bet brolių kaimiečių, jų dvas'ai pakelti ir gyvenimui pagerinti. Pats gyveno kaip vargšas. Jo veikimas grynai praktinis. Jis pats dirba, moko, kuria. Tik šitokie ir galėjo būti anų rusų okupacijos laikų liaudies veikėjai, duodą daugiausia naudos. „Tiesiog nuostabu! Apsigimęs šeimynoje, kuri kalba lenkiškai, išaugęs dvaruose, kur buvo tekalbama lenkiškai, dirbęs tarpe inteligentų, kurie anuo laiku tebekalbėjo savo tarpe lenkiškai — Laurynas Ivinskis, lyg oazė toje svetimybės jūroje, visiems aiškiai žinant, palieka saužmogis"..— sako Tumas-Vaižgantas.

Ir ne tik kad nepasidavė svetimųjų įtakai, bet dargi mokytojaudamas teigiamai veikė savąja kryptimi. Štai grapas Vl. Zubovas prisipažįsta: „Niekiek nepameluosiu, kai pasakysiu, kad Ivinskio kambary, prie dėdės širdies prisiglaudęs, pirmų pirmiausia pradėjau mūsų tėvynę mylėti ir lietuviškai kalbėti". Taip, Ivinskis tiek privat'škai dvaruose, tiek valdžios mokyklose Kuršėnuose, Plungėje, Joniškyje ar Rietave bemokytojaudamas yra paruošęs ištisą eilę lietuvių inteligentų. Ypač Rietave, kur kunigaikštis Irien'ejus Oginskis buvo įsteigęs žemės ūkio mokyklą, vienintelę tos rūšies žemaičių kalba, kuriai vadovavo L. Ivinskis.

L. Ivinskis nemaža yra parašęs ir išvertęs iš kitų kalbų. Čia paminėtini: Miltono „Rojus pragaišintas". Jo, ungo „Sūdo diena," „Būdas gydymo ligų žmonių ir gyvulių", „Kaip auginti arklius". „Naudingi persergėjimai dėl žmonių apsiėjimuose jų su gyvoliais", plačiai paplitęs ir vaidinamas „Genovaitės" vertimas. Bandė ir eilėraščius rašyti, tačiau šie nėra pakankamai vykę.

Didžiausias betgi Ivinskio nuopelnas yra jo metskajtliai, pradėti leisti 1846 m. Kitais metais dvasinei cenzūrai re'kalaujant pavadinti: „Kalendorius arba metu skajtlus ukiszkas ant metu nuog užgimima Wieszpaties".

Tie kalendoriai buvo leidžiamai ligi 1864 m., paskui 1865, 1866 ir 1867 m. jie buvo spausdinami rusų raidėmis. Paskutinysis 1878 vėl išleistas lotynų raidėmis. Viso išleista 22 kalendoriai. Spausdinami jie buvo Zavadskio spaustuvėje Vilniuje. Daugumą jų cenzūravo vysk. Valančius.

Ir kas tuose kalendoriuose nebuvo spausdinama! Literatūra, poezija, tautosaka, „pasakos nuog ukininkų girdėtos", ūkiškieji patarimai žmonių ir gyvulių gydymas, istorinės žinios ir kt. Apie visa tai rasime Ivinskio kalendoriuose. Juose buvo atspausdinta Antano Baranausko „Anykščių šilelis", „Artojo giesmės", Karolinos Prašauskytės ir Dijonizo Poškos eilės ir k. Kalendoriai tuo metu buvo vienintelė period'nė spauda.

Lietuvos mylėtojas pastebi, kad „...tuos kalendorius paprastai laikė kožnas skaityti mokantysis lietuvis, o daugelis vėl mokinosi rašto, idant patys galėtų pasiskaityti kalendorių. Už tai Ivinskio kalendoriai yra labai svarbūs: įtekmė jų ant lietuvininkų buvo didelė".

Buvo užsimojęs jis ir lietuvišką laikraštį „Aitvarą" leisti, jau ir įžangą buvo parašęs. Tačiau išleisti nepavyko.

Kiekvienas jo raštų posmelis, kaip pastebi J. Tumas, ne šaltas, ne taip sau, savo išmanymui parodyti, bet broliškai palankus įkalbinėjimas, ko reikiama kultūrai, šviesai ir gerovei.

S. Cezaris

PRASIMUŠĖ 800 ESTŲ

Jie pabėgo nuo raudonos'os armijos slaubo

TALINAS, III. 31. Generalinis komisaras Lietzmann vienoje stovykloje Fellino apskrityje iškilmingai grąžino į tėvynę 800 estų, kuriuos beveik prieš du metus bolševikai išsigabeno iš jųjų tėvynės ir privertė tarnauti sovietų armijoje. Šiems estų vyrams buvo pavykę prie Polocko prasimušti ligi vokiečių linijų ir tokiu būdu vėl užmegzti ryšį su tėvyne.

(Pr. Z.).

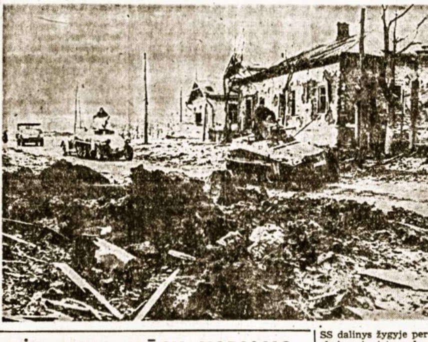

SS dalinys žygyje per tik ką užimtą kaimą į pietų vakarus nuo Charkovo. PK — nuotrauka: Karo koresp. Bauer (Wb).

ĮMONĖS AUKA MŪSŲ KARIAMS

Įvertindama mūsų Savisaugos Dalių batalionų Rytuose vedamą žūtbūtinę kovą su žydiškuoju bolševizmu, lietuviškoji visuomenė ar paskiri tautiečiai kartas nuo karto prisimena mūsų kovojančius vyrus, realia auka paremdami jų gyvenimą toli nuo tėvynės, nuo savųjų.

Alaus darykla ir vaisvandenių dirbtuvė „Tauras" Vilniuje šiomis dienomis įteikė vietinės įgulos vieno mūsų bataliono štabui piniginę auką 302,50 RM, kaip tos įmonės tarnautojų ir darbininkų auką mūsų Rytuose kovojančių batalionų naudai. Kaip kiekviena kita, taip ir ši auka yra brangus, reikšmingas indėlis bendran frontan lietuvių tautos kovai su kruviniausiu žmonijos priešu bolševizmu.

ŠEIMŲ DĖMESIUI

Dėl kompetencijos mokėti šeimų išlaikymą į kariuomenę pašauktųjų (talkininkų ir t. t.) artimiesiems, mums iš kompetentingų įstaigų pranešama, kad prašymus reikia paduoti valsčių viršaičiams, apskričių viršininkams ar burmistrams.

Reicho vokiečiai prieš tai turi paduoti prašymus generaliniam komisarui arba atitinkamiems apygardų komisarams.

Žinių teikia generalinio komisaro įstaiga — Abteilung Verwaltung, Referat: Familienunterhalt, Tel. 20111, sujungti 48-31.

VL. JOVAIŠAS

ATEITIS

Lyg pavasario kaspinas žalias,
Kaip į laisvę sukilus mintis,
Pro kapus, pro daugybę kryželių
Išsities mylima ateitis.

Aš matau ją, lyg deimantą, gražią,
O ir tu ją, lyg žvaigždę, regi,
Kaip rankas baltas motinos grąžo...
Kaip suklumpa sūnus parugy...

Nedrebėki, širdie neramioji,
Ryžto būki pilna ir vilties!
Medžių rankos pavasarį moja.
Juodos pilys tuoj grius iš peties!

Saulė vaikščios po gimtąją šalį.
Nebebus čia sunkiosios nakties.
Pro kapus, pro daugybę kryželi
Kaip giesmė, ateitis išsities!

J. RUTKAUSKAS

BUNKERIUI PRIE ILMENIO

— Vyručiai paštas! Paštas! — galvotrūkčiais lėkdamas ir visa gerkle šaukdamas rėkė jauniausias bunkerio vyras.

Jam tik dvidešimt pirmi metai, bet jis jau patyręs kovotojas, iškentęs antrą žiemą, matęs, kaip sakoma, šilto ir šalto. Neveltui jo krūtinę puošia rausva juostelė su baltu dryžu vidury.

— Paštas!. Paštas!.. — aidėjo visais pašaliais.

Vyrai skubėjo prie atbėgančiojo, kuris, nors dar šaltoka, bet buvo sušilęs, lyg būtų kaitinęsis saulės atokaitoje.

— Ar man yra?

— O man?

—Neseniai gavai, manai, taip ir rašys kasdien!

Įvairūs balsai, įvairūs šauksmai, bet kiek čia širdies ir ilgesio.

Argi kam nemalonu gauti laišką iš Tėvynės, nuo mylimų tėvelių, brolių, sesučių, mylimos mergytės, kuri nors ir su ašaromis akyse, bet giliu įsitikinimu, kad grįš ir tėviškėlei geresnį gyvenimą parneš... išlydėjo... Taip. Tai tiesa.

Ach, brangūs tie laiškai! Kiek čia kiekviename žodyje meilės, padrąsinimo, kiek čia kaupiasi jėgos...

Grandinis Vytautas ėmė dalinti laiškus.

— Petrui!

— Jonui!

— Antanui!

— Juozui!

Jį apstojęs visas būrys, o jis, tarytum kažin koks galiūnas, išdidžiai šaukė vardais ir pavardėmis ir iš pundelio traukė laišką po laiško.

Dalijimas jau buvo lyg baigtas, bet šalia Vytauto gulįs ryšulys visus viliojo ir kiekvienas dar nieko negavęs, tikėjosi, kad va, nors ir paskutiniam, bet vis dėlto man. Deja. Tai nebuvo nei man, nei tau, bet buvo visiems. Vytautas iškėlė poką ir šūktelėjo:

— Štai čia mūsų bunkeriui!

—Valio! — nuaidėjo šauksmai.

— Vyrai! — vėl šūkterėjo Vytautas, — tas amžinas juokdarys ir linksmintojas. — reikia pasikviesti vadą, tegul jis atplėšia, gerai?

— Gerai! — Tuo pačiu metu jau trise, viens kitą lenktyniuodami, pasileido pas vadą.

Netrukus ir vadas atsirado. Augalotas, stambių pečių, kumpa lyg vanago nosim, gilia raukšle kaktoje, gyvų judesių ir nepaprastai šiltos tėviškos šypsenos. Ateinančiam vadui buvo padarytas praėjimas ligi Vytauto, kuris šypsodamas įteikė brangų ir visiems įdomų siuntinį.

Vadas paėmė siuntinį, jį atidarė ir pažvelgęs į vyrus perskaitė jo užrašą:

— Mielas vade, tavo linksmiausiam kareiviui.

Nedvejodamas ištiesė ranką Vytautui ir tarė:

— Tau, Vytautai!

Pakėlė antrą. „Nuo Rožytės drąsiausiam".

— Tau, Vladai!

Tiesa, Vladas drąsus, vakar įsakyme jo pavardė skambėjo. Sekė toliau. „Neperskiriamiems draugams."

— Jums!

Vadas ištiesė Petrui, o šalia jo stovėjo ir kiti trys, kurie visados ir visur buvo drauge. Pagaliau pakėlė laikraščius. Jie buvo visiems.

Dalybos baigtos.

Bet niekas nesiskirstė, nes buvo įdomu sužinoti, ką gavo linksmiausias, drąsiausias ir šie keturi. Įdomu buvo ir vadui. Pirmas savo siuntinį atplėšė linksm'ausias. Ten buvo lūpinė armonikėlė. Be to, laiškas smulkia švelnia rašysena

— Vytautai, parodyk kas rašo, — šaukė draugai.

— Negaliu, paslaptis.

— Kas per paslaptis? — riktelėjo arčiau stovintieji.

— Paslaptis!.., — nutęsdamas iškošė Vytautas ir nieko nebelaukdamas nuėjo ieškoti tylaus kampelio, kuriame galėtų ramiai perskaityti laišką.

Vytautui jis buvo toks malonus ir būdamas munduro kišeniuje kaitino jo jauną krūtinę. Kiti gavo taip pat įvairių dovanų, o tie keturi neperskiriamieji po knygą. Visiems dovanos suteikė daug džiaugsmo, bet Vytautui ir džiaugsmo, ir susijaudinimo.

***

Tylus, nuošalus bunkerio kampelis. Kamputyje susitraukęs, lyg norėdamas, kad nė vienas garsas neišlėktų iš storų bunkerio sienų, Vytautas atsargiai lankstė laiškelį, kuris tyliai čežėjo jo pirštuose. Skaito:

„Mielas kary!"

Tu man atleisk, kad aš Tau nepažįstama rašau. Bet aš gi esu tų laukų ir gojelių sesė, dėl kurių Tu viską palikęs išėjai, kad mūsų tėvi-

iaus pėstininkų mokyklos žy- gana smarkus. Silpnesnieji t žemės ir alpo, krito kele- tų, tad turėjom patys nešti idžius. Pasiekę Pabradės pirmą kartą pamatėm vokie- tuvą, kuris nebojo bolševikų ugnies ir kiek paskraidęs tris bombonešius. Po pir- mbų ir kulkosvaidžių ugnies rpe kilo didžiulė panika. liepė gulti ant žemės, o ug kurapkos, kišo galvas į Paklausėm, kodėl taip la- Juk kovoja už partiją ir Sta- juokus turėjome nutrauk- mus pastebėję lėktuvai že- mu skridimu apšaudė iš dių. Keli rusai buvo su- mūsų gurguolės arklys už- Daugiau puolimų nebepasi-

iš Vilniaus mašinos ir jokios tvarkos pradėjom į kol sausakimšai jos bu- Vietą mašinoj turėjau ą, bet kažkas suriko: ir visi pradėjo šokinėti jais kartu iššokau ir aš. minučių grįžęs į mašiną kad mano buvusioje vie- juodas, mažom siaurom ngolas. Naujoji vieta bu- kūjo ir priekalo. Kurį iavus maniau, kad bus „draugas" komandyrius prirėmė prie sienos, kad žalia pasidarė. Neturėda- išeities surikau: „Sama- visi sujudo ir mašina bet komandyrius ne- miega. Kažkieno stip- buožės smūgis jį prikė- mašinoj vienas. atsisėdęs pamačiau, kad ausia netvarka, nes ant viskas, kas buvo iš- uopos sandėly. Mašina pavirtusi sandėliu. Kai pamačiau grįžtančius, ap- niegantis, kad nesuprastų gos. Po 3 — 4 val. pa-

Prievartos žygis

(KURSANTO NUOTYKIAI PIRMOMIS KARO DIENOMIS)

siekėm Vilnių, kur buvo gautas įsakymas išsikasti apkasus. Nebaigę vienų, kitapus plento pradėjom kasti kitus, bet ir šitų nebaigėme.

Iššygiavom į Vilnių. Pasiteiravus apie maistą, liepė vykti pas komisarą, kuris davė suprasti, kad kol dar nekariaujam, tai ir valgyti nereikia. Pasiekę Antakalnį pastebėjom pirmuosius karo pėdsakus: sugriauti namai, o sveikiems išbirėję langų stiklai. Vilniuje sutikau vieną draugą ir jam pasiūliau iš čia bėgti, bet jis sutiko bėgti tik naktį ir išėjus iš miesto, nes jis buvo sekamas vieno žydo, kuris nuo jo nenuleido akių. Atsiskyrėm susitarę laikytis prieky, kad nekiltų įtarimas norint pabėgti. Jis gerai žinojo apylinkę ir kol užpakalinė NKVD sauga praeis, tikėjomės būti penkis kilometrus nusitraukę į šoną. Palikęs jį nuėjau P. pranešti jam apie mūsų manomą žygį, kad ir jis pasiruoštų, nes buvome geri draugai.

Išsiruošėm į kelionę. Perėjom per Vilnių ir pasiekėm plentą Vilnius — Ašmena. Pasigirdo duslūs balsai ir geležinkelis bei aerodromas paskendo dūmuose. Puola vokiečių lėktuvai, o rusų nematyti. Pasiteiravus, kur rusų lėktuvai, vienas komandyrius atsakė, kad jie daužo Berlyną, kitas sakė, kad dėl benzino stokos, nes prasidėjus karui Timošenko įsakęs visą skystąjį kurą iš lėktuvų išpilti. Esą lietuviai primaišę vandens, todėl dabar, negalint suorganizuoti tinkamo naftos tiekimo, skraidymas esąs negalimas. Bet dažniausiai atsakydavo: „velnias žino..." Privargom ir išalkom, nes apie parą jau išbuvome nevalgę.

Nudūlinau pas maisto sandėlio vedėją, kur buvo dalijami sausainiai, bet ten tokių alkanų jau buvo labai daug. Todėl teko nusivilti ir komisaras pasakė, kol nepasieksim Ašmenos miško, tol nieko negausim. Pastatė sargybon kelis kareivius, kurie turėjo saugoti, kad niekas neimtų sausainių. Po dešimties minučių įsakymas kažkur važiuoti ir mašinos sargyba skiriama palydovais. Mano pabėgimo planas iširo, nes teko atsisėsti mašinon ir važiuoti, o pažįstamo nė vieno nematyti, kuriais galėčiau pasitikėti. Sausainių sargyboj apetitas buvo itin geras, tačiau miegas viską nulėmė. Pabudau, kai jau miške tekėjo saulė. Trys mašinos atvažiavo į Ašmeną ir ten sustoję turėjom išlipti. Pamačiau kelis lietuvius, bet pažįstamo nebuvo nė vieno. Pradėjom galvoti kokiu būdu būtų galima gauti sausainių, bet iš mūsų planų nieko neišėjo. Atvažiavo komisaras ir įsakė tuoj mašinas ištuštinti ir pasiųsti 30 km atgal sužeistųjų paimti. Opas pagyvėjo, nes iškraunant mašiną kiekvienas manė, kad bus galima praplėšti sausainių maišus ir šiek tiek pasistiprinti ir susidaryti mažą atsargą ateičiai.

Ištuštinus mašinas paklausė, kas nori savanoriais važiuoti gabenti sužeistųjų. Prisistačiau pirmas, nes pamaniau, kad jau per toli nuo fronto esąs, iš kur sunkiau pabėgti. Pravažiavę Ašmeną nuvažiavom Vilniaus link, bet penkiolika kilometrų pavažiavę, apsižiūrėjome, kad buvome apgauti žmogaus, kuris nurodė tą kelią. Po poros valandų grįžom atgal, susitikom mokyklos viršininką plk. Sokurov'ą, kuris nurodė kur esą sužeistieji. Netrukus pamatėm šiurpų vaizdą. Naktį važiavęs traktorius įvirto į griovį. Jis buvo rusų aplipintas, kaip musių, nes lietuvių neleido važiuot. Apie 10 užmuštų ir 30 sužeistų. Renkant sužeistuosius norėjau pasitraukti į šalį, nes NKVD užpakalinė sauga jau buvo praėjusi ir mus nuo vokiečių skyrė tik keli tankai, kurie dengė mokyklos traukimąsi. Pastebėjęs felčeris paklausė mane, kodėl nepadedu dirbti. Pasiteisinau, kad negaliu matyti kraujo. Tada padavė žiūroną ir įsakė sekti, kad iš netyčių neužkluptų lėktuvai. Nepaėmėm mes nė pusės sužeistųjų, kai išgirdau tankų dvikovą. Pasileidom pilnu tempu atgal. Ašmenoje išėmus sužeistuosius, mašina su mumis nuvažiavo į miškelį, kur turėjo sustoti visa mokykla. Įsakyta iškasti prieštankinius apkasus, bet beveik niekas jų nekasė, miegojo. Pastebėjau, kad lietuvių karininkų liko tik du: kpt. Valiulis, kuris vadovavo batalionui, o vėliau ir visai mokyklai, ir ltn. Levūnas, kuris buvo nuginkluotas ir kelių kareivių saugojamas.

Pasišalinęs rengiausi krūmuose atsigulti. Užtiko patrulis, kuris įsakė išsinešdinti iš krūmų. Grįžau atgal prie visų ir užmigau. Pažadino šautuvų ir kulkosvaidžių šūviai, kuriais apipylė vieną vokiečių lėktuvą. Savo vietos neapleidau ir toliau apsimečiau miegąs. Mokykla rengėsi trauktis. Vis dėlto mane pastebėjo ir reikėjo eiti drauge su visais. Pada vė nešti sunkiojo kulkosvaidžio ratukus. Spyriausi, kad šautuvą ir pusę kulkosvaidžio nešti persunku, tad iš manęs pareikalavo atiduoti šautuvą. Tuomet atsakiau, kad kiekvienas pienburnis man viršininku nebus, ir pasišalinau. Atsidūriau pačiam mokyklos prieky, kad manęs nerastų ir neatimtų ginklo. Mokyklos viršininkas perdavė vadovavimą kpt. Valiuliui, o pats su komisaru nuvažiavo Molodečno link.

Turėjom gintis nuo tankų, kurie smarkiai mus persekiojo. Pradėjom trauktis grioviais, nes plentu buvo neįmanoma, jis buvo užverstas sudaužytomis mašinomis. Pastebėjau kursantą Jakimavičių, nutraukta ranka, ir išplėštais viduriais, kuris skundėsi tų skausmų pakęsti negalįs ir prašė jį pribaigti. Pranešiau apie jį sanitarui. Taip pat pastebėjau ir suimtąjį ltn. Levūną ir jį sekiau, nes norėjau sužinoti, kas su juo atsitiks. Su juo žygyje elgėsi labai žiauriai. Jam paprašius leisti persiaut nutrintą koją, komisaras nusikeikė ir pagrasino revolveriu. Jis vos paėjo. Vėliau, kada ltn. Levūnas nebegalėjo paeiti, komisaro įsakymu už Ašmenos upės tilto kairiojo šono, beržynėly, buvo sušaudytas. (Nužudymo vieta abejotina. Red.) Keli pasisiūlėm ltn. Levūną palaidoti, bet mums griežtai įsakė kiekvienam eiti į savo būrį. Nusistačiau likti prieky ir į savo būrį nėjau, nes jis buvo dažnai vokiečių apšaudomas. 27 — 30 km už Ašmenos batalioną sulaikė prie plento, bet kuriam tikslui — nesupratom. Vėliau paaiškėjo, kad bus renkami žmonės dar vienam sušaudymui. Sušaudytieji buvo dauguma rusai, su deputatu Budionovu priešaky (? Red.). Vėliau pasirodė dar viena auka, kurią varė keletas sargybinių. Tai buvo aštuntos kuopos kursantas Cijūnėlis, kuris mirtį sutiko labai šaltai, kaip tinka kiekvienam lietuviui. Kai jį atvedė į batalliono vidurį ir sargybiniai pasitraukė, komisaras, apkaltinęs jį „tėvynės išdavimu", sukomandavo: „už tėvynę, už partiją, užtaisyt, ugnis!.." Pasigirdo salvė, kuri dar vienam lietuviui nutraukė gyvybę.

(B. d.)

St. Š-tis

arašiutininkai — pionieriai veikia

anglų užnugaryje. Kovo- Emael narsūs žygiai Afrikoje

tomis naktimis, kada W. artilerija tyli, kada ne- bombonešio arba nai- ro užimo virš Atlaso nuo laiko atskirų spro- lyg perkūnas, nuaidi tokiais momentais prie- postų sargybiniai vienas alkūne ir sako tiktai: inkai - pionieriai" arba Eben Emael". Divizijoje juos pažįsta. Pradedant joje, jie išgarsėjo net štabuose. Parašiuti- nieriai nemaža prisidėjo, ir amerikiečiai smar- šiame žygyje, kurį jie vę kaip nepavojingą imą. Kas naktį jie tai priešui jo paties to- garyje net ir tada, kai nio masto kautynių veiksmų. Be pertraukos šitie narsiųjų vyrų dalinėliai veikia priešo užimtoje teritorijoje. Nakties apsaugoje jie tyliai nusėlina į kitą pusę, kad kur nors ant svarbaus priešo tiekimo kelio įkastų savo mirtį nešančias geležines lėkštes. Tai yra kieti kovotojai, turintieji medžiotojo instinktą, kurie gali ištisomis valandomis išbūti laukiamoje padėtyje, kol jų momentas ateina. Čia yra pavyzdžiu leitenantas W., kuris visai neseniai už narsumą priešo akivaizdoje pakeltas į karininko laipsnį. Jo žygiai su smogiamaisiais dalinėliais vargiai gali būti suskaičiuojami. Jisai su 12 vyrų tris dienas užsitęsusio žygio metu prasiveržė iki vieno pagrindinio anglų tiekimo kelio, kuris buvo saugomas ne tik dvigubos postų grandinės, bet ir raitųjų patrulių. 50 metrų nuo vieno porinio posto jie įkasė savo minas ir dar jiems grįžtant, jie išgirdo savo darbo vaisius — įkastųjų minų sprogimus.

Jo geriausias draugas, viršila N., britams mėginant su šarvuočių pajėgomis pralaužti vokiečių pozicijas Jefnos šiaurumoje, su savo būrio vienu skyriumi — 10 parašiutininkų - pionierių paėmė į nelaisvę daugiau, negu dešimteriopą skaičių anglų ir amerikiečių, būtent, per šimtą. Puskarininkis A. po aštuonių valandų kelio su savo skyriumi užminavo vieną anglų tiekimo kelią. Grįždami jie patys matė išlekiant į orą vieną sunkvežimį. Po to, vienas arabas jam pranešė, kad netoliese 15 anglų vykdo apsikasimo darbus vienoje aukštumoje. Vietoj juos apeiti, jis juos puolė su savo vyrais, nors iki jųjų išeities punkto jiems dar liko septynių valandų žygis. Vykdomojo smarkaus netikėto puolimo metu skyrius pastebėjo, kad priešo yra daugiau, negu būrys. Tiktai vienam draugui išėjus iš rikiuotės dėl sunkaus galvos sužeidimo, puskarininkis A. įsakė nutraukti sąlytį. Anglų nuostoliai siekė penkis užmuštus, neskantant sužeistųjų.

uvo suprantama ko reika- rio smogiko pareigos ir is pasisiūlė priklausyti dalinini T... su D..., dami skirtis nuo savo pat pareiškėnorą būti Būrio vadas sutiko ir uvo pasiųsti į dalies šta- o formuojamas smogia-

kariai nuliūdo netekę Juk dabar, kol nepa- rajone veiksmai, nieks pasakos juokingų anekdo- ų, nieks nepadainuos iš venimo išplaukiančių dai- ų, nieks taip greit nesu- kur nors gauti vieną kitą skystimėlio, kuris kartais būna neprošali. Būriui dienos ir naktys apkasuo- kiriamosios trejukės bus esnės ir nuobodesnės.

dienos veiksmai ėjo prie ukės likimas nebuvo ži- veikė smogiamojo dali- toli nuo būrio, niekieno ogiamojo dalinio sugrįž- ai laukė ne tik trečiojo bet ir visa tame rajone dalis, nes jame buvo iš ūrio po keletą drąsuolių. Pirmiausia dalies va- sugrįžusio smogiamojo Jo pirmieji žodžiai bu- adui raportas: „Tamsta ogiaumuoju daliniu grįžau. puskarininkis R... ir eili- eilinis N... lengvai su-

turinys greit buvo žino- Visi skaudžiai pergyveno netekimą dviejų narsuolių draugų. Bet skaudžiausiai to raporto turinys palietė trečiojo būrio karius. Dar kol kas jie nenorėjo tikėti, kad jau Š... nebėra... Bet kada T... su D... atvyko į būrį tik vieni du, visiems buvo aišku, kad jau Š... nuo jų yra atsiskyręs. Juk visuomet juos visus tris buvo pratę matyti draugėje.

Smogiamo dalinio vadas turėjo visiems papasakoti apie savo vyrų veiksmus. Tik jo žodžiai buvo šykštūs, nes nuovargis, kuris gerokai išsėmė jo jėgas per keletą mėnesių veiksmų metu, neleido jam daug kalbėti.

— ... O eiliniai Š...., T..., ir D... visuomet pirmutiniai įsiverždavo į priešo įtvirtintas pozicijas. Dažnai ne tik patys sugebėdavo išeiti iš keblios padėties, bet kartais ir trigubai gausingesnes priešo pajėgas gudriai įviliodavo į spąstus ir visuomet jos būdavo išblaškomos ir sunaikinamos. Jie buvo drausmingi ir drąsūs. Jie ir sunkiausiais momentais buvo neišskiriami. Ir juos išskyrė tik priešo minosvaidžio sviedinys. Sakau, kad jie buvo drausmingi, ir tik T... su D.... savo draugo laidotuvių metu nepasižymėjo drausmingumu: jų šalmai perdaug buvo užvožti ant akių, jie siūbavo išsirikiavusio dalinio gretose ir nuaidėjus trims atsisveikinimo salvėms, kada jau kapas buvo supiltas, nevykdė komandos „žengte, marš". Dalinys gerokai atitolo, o juodu dar stovėjo prie kapo — jiems sunku buvo nuo jo atsiskirti... Jie tik vėliau prisivijo dalinį...— baigė savo pasakojimą smogiamojo dalinio vadas.

Jaunesnysis puskarininkis R. yra vienas smogiamojo dalinio vyrų, kurie nepriklauso prie senojo kamieno, tačiau iš senųjų kovotojų pasimokė ir įrodė, kad juose glūdi ta pati dvasia. Jis yra mėgėjas veikti mažiausiu vyrų skaičiumi. Labiausiai jis mėgsta su dviem, trimis vyrais padaryti ištisų parų žygius per kalnus, kad toli priešo užnugaryje išdėstytų minas. Paskutiniojo savo žygio metu jis turėjo laimę pastebėti, kaip trys iš jojo išdėstytų minų išlėkė į orą. Pirmutinė sudraskė vieną benzinui gabenti mašiną, kuri visiškai sudegė. 15 minučių vėliau jis su savo draugais pastebėjo didelį ugnies stulpą ir išgirdo nepaprastai smarkų sprogimą. Mašinos jis nebematė. Ir dar trečią kartą, lyg perkūno trenksmas, nuaidėjo per slėnius sprogusios minos garsas. Tuo metu perbridęs upelius ir balas dalinėlis jau buvo pasiekęs nykius kalnus, ir jie galėjo nekliudomi vaikščioti stati. Ir vėl jis prisistato savo kuopos vadui su naujais pasiūlymais. Ir niekas nebenori tikėti, kad R. anksčiau buvo kuopos „pisorius".

Tokie yra kovotojai, kurie tinka moje aukštumoje palaiko parašiutininkų - pionierių iš Eben Emael palikimą ir, kurie žemės paviršiuje praktikuojasi savo senoje taktikoje būti pranašesniais prieš skaičium didesnį priešą, kol jie su parašiutais ant nugaros vėl bus pašaukti prie lėktuvų.

Rašo karo korespondentas

HANS-GEORG SCHNITZER

(Iš „Völkischer Beobachter")
Vertė H. A.

Vidurnaktį, kai žemė dreba nuo granatų trenksmo,
Kai kelias kruvinos pašvaistės, žydi gaisrai kruvini,
Pakyla iš kapų kareivių milijonai
Ir eina pro tranšėjas, bunkerius ir kryžmines ugnis...

Veidai žemėti, kruvini... Krūtinės išplėštos granatų...
O iš krūtinių teka kraujas... Žemė rožėm pradeda žydėt...
Iš jų krūtinių kyla didis prakeikimo šauksmas — —
Pro tankų ūžesį, pro bombų trenksmą skverbiasi ir pasiekia žvaigždes...

Pro girių ūžesį jų balsas lig dangaus pakyla
Ir plaukia per upes, per kalnus ir laukus:
— — Tai jūs, o Stalinai, Budienny, Vorošilovai, mus mirti išvedėt,
Tai jūs, o Timošenkos, būkite prakeikti jūs!...

Mes ėjome nuo Krymo, kur kalnų pavėsy sirpsta vynas,
Kur upės ir upeliai tiesias melsvo šilko kaspinais...
Mes nuo Kaukazo, kur kalnuos dainuoja vėjai,
Mes nuo Uralo, Volgos lygumų atėjome čionai...

Mes ėjome nuo ramiojo, nuo mėlynojo Dono,
O jūs mums sakėt, mums melavot, kad Tėvynė šaukia mus....
O jūs, vadai didieji, juk įsakėt patys savo miestus griauti,
Įsakėt degint kaimus ir miškus ir laukuos javus....

O Stalinai, tai tu, tai tu, lyg kruvinas beprotis
Ne dėl tautos, bet dėl savo partijos, dėl savo užgaidų mums kautis, numirt liepei...
Klausyk, tai tave keikia ašaros, veltui pralietas kraujas,
Žiūrėk, juk mūsų žemėj tik griuvėsiai ir kapai kapai...

Tu mums liepei išeit ir kautis... Kautis ir numirti...
Mes kovėmės... Mes mirėme... Mes kritom tūkstančių šimtais...
Bet tu mūs nematei po lietumi šrapnelių klampojant laukuose,
Bet tu nė vieno, tu nė vieno mūsų mirštant nematei....

Mes mirėm apkasuos... Mes mirėm degančiuose tankuose, granatos mus palaidojo dar gyvus...
Mes bunkeriuose troškome liepsnosvaidžių ugny...
O jūs, vadai bailieji, jūs nematėte, kaip armijos iškrinta...
Nes jūs palikot mus... Mes kovėmės už jus, bet mirėmė vieni...

Tik lakūs smėliai mums ant veido smėlį barstė...
Juodi varnai atskrido — draskė mums akis...
Tegu tas mūsų prakeikimas, kaip varnai juodieji,
Tau širdį, Stalinai, taip piešys ir draskys...

Nes tu, o kruvinasis Stalinas, nes tu, Atila, mūs miestus pavertei griuvėsiais,
O mums liepei į ugnį, o mums liepei į mirtį eit...
Klausyk, tai ašaros mūs motinų, tai mūs pralietas kraujas
Tau šaukia! „Būk prakeiktas amžinai!......" — —

B. LABĖNAS

KARYS

Nr. 15 (1177) Vilnius, 1943 m. balandžio 10 d.

PRENUMERATA metams — 6 RM; pusei metų — 3 RM; 3 mėn. — 1,50 RM.
Išsirašoma mažiausiai metų ketvirčiui, prisilaikant kalendorinės tvarkos, pav., I — III mėn IV — VI ir t. t.

ŠALTAS PROTAS DIKTUOJA

Modernusis pasaulinis šio meto karas įėjo į lemiamą padėtį. Priblokšta, bet dar nenugalėta Europos pabaisa — bolševikinė žvėris blaškosi pasiutusiam įnirtime, grūmodama visam civilizuotam, krikščioniškajam pasauliui. Visuotinė griovyba ir viso Žemės rutulio paskandinimas kraujuje yra pagrindinis ir aukščiausias Stalino ir pasaulinės žydijos tikslas. Visiems yra aišku, kad militarinė jėga nesulaikytas bolševizmas šiandien nepripažintų jokių valstybių sienų, jokių sąjunginiškų sutarčių, jokios moralės dėsnių. Taigi tiktai gryna fizinė ir moralinė Europos tautų pajėga šiandien gali nulemti likimo svarstykles: laimėti laisvą visų kovojančių tautų gyvenimą arba žūti žiauriausios komunizmo barbarijos siautėjime.

Bolševizmo tiesioginiai nepažinusios, kai kurios Europos tautos gali kartais ir šiek tiek „kritiškai" mėginti vertinti šį kruviniausią žmonijos istorijoj prajovą. Tačiau narsioji šiauriečių suomių tauta, ir visos buvusios nepriklausomos Baltijos valstybės ir kiti bolševikinės armijos ir raudonojo teroro nusiaubti kraštai yra patikimiausi sau ir visam pasauliui liudytojai, kad žydiškasis bolševizmas yra klaiki tamsuma, žiauriausia mirtis ir baisiausioji sąvoka „niekas..." Nors yra sakoma, kad praėjusieji sunkumai ir nelaimės laikui bėgant pasimiršta, tačiau lietuvių tauta per amžius nepamirš bolševizmo jai padarytų giliausių, mirtinų žaizdų, palyginti, per trumpą vienerių metų laikotarpi.

Visų šių aplinkybių akivaizdoje gyvenamasis momentas iš mūsų pareikalavo lemtingo apsisprendimo. Kad ką nors nuspręstume, pirmiausia turime aiškiai žinoti, ko mes norime, o tai žinodami, svarstyti būdus norimam tikslui pasiekti.

Atrodo, kad šiandien kiekvieno lietuvio pagrindinis noras savo tėvynei yra toks: galutinai pašalinti bolševizmo pavojų ir po to laisvai, kultūringai gyventi visų tauriųjų Europos tautų šeimoje. Taigi, pirmoji sąlyga — bolševizmo pavojaus pašalinimas. Šiai kovai vadovauja Vokietija, o ją remia visi europėjiniai sąjungininkai.

Lietuvių tauta kovą su bolševizmu pradėjo dar 1919 m. ir pagal išgales ir visas susidėjusias istorines aplinkybes ją veda iki šių dienų. Tačiau kietas ir jausmais nesivadovaująs pasaulinio karo momentas reikalauja iš mūsų dar aktingesnės ir platesnio masto kovos visų Europos tautų ir savo Tėvynės laisvei užtikrint.

Kad pasiektume tai, ko mes norime, turime šaltai apsvarstyti esamą padėtį ir vyriškai žengti vienintele proto diktuojama linkme.

Balandžio 5 d. Kaune susirinko visos Lietuvos Konferencija, kad pasaulio viešumai regimu būdu išreikštų savo ryžtingumą kovą prieš bolševizmą remti visomis pajėgomis ir visomis priemonėmis. Įvertindama savo geopolitinę padėtį ir atsidūrusi šiame nepaprastame dviejų iš esmės skirtingų ideologijų ir pasaulėžiūrų kare, lietuvių tauta turinti pasidaryti aiškių išvadų. „Mes negalime laukti, kad kiti savo kraujo aukomis pašalintų pavojų." „Belieka vien ginklu ir savo darbu viską išsikovoti ir įrodyti savo valią bei pasirengimą". „Atėjo lemiama valanda, kad ir Lietuva turi prie šios kovos prisidėti," — konferencijoje savo kalboje pabrėžė Pirmasis Generalinis Tarėjas gen. Kubiliūnas.

Konferencijos atstovas gen. Navakas savo kalboje apibūdino istorinį lietuvio kario tipą ir priminė Lietuvos ir Vokietijos karių ginklo brolybę 1919 ir 1941 metais. Taigi, tebereiškiamų Sovietų Sąjungos pretenzijų į Lietuvą ir tebegrasomo pavojaus akivaizdoje, gen. Navakas aiškiai pasisakė už ginkluotų Lietuvos Tautinių Dalinių organizavimą. Į šiuos dalinius turėtų būti įjungti ir ligi šiol Rytuose kovoją mūsų Savisaugos Batalionai.

Generalinis Tarėjas Maitinimo ir Žemės Ūkio Reikalams savo kalboje pabrėžė, kad totalinis karas reikalauja prie jo reikalavimų pritaikyti visą žemės ūkį. Ūkininkas karo metu yra kareivis. Ir ūkininkų tarpe turinti viešpatauti griežčiausia drausmė ir vieningumas.

Konferencijos priimtosios rezoliucijos įsakmiai pabrėžia kelis esminius gilios istorinės reikšmės dalykus: 1) Įsijungdama į tolimesnę kovą su bolševizmu, Lietuva visiems laikams nutraukia jai primestus ryšius su Sovietų Sąjunga, kurion buvo įtraukta tiktai raudonosios armijos jėga ir istorijoje negirdėtu smurtu bei melu. 2) Pabrėždama savo istorinį lygiavimąsi į Vakarų Europą, Lietuva nuo šio karo pradžios ginklu, asmeninėmis ir ūkinėmis prievolėmis remia kovą prieš bolševizmą ir rems toliau ir dar aktingiau. 3) Sovietų Sąjungos kerštingų grūmojimų akivaizdoje, Lietuva turi organizuoti jėgą, nes tai dabar nepadarius, bet kokiu atveju gali būti per vėlu.

Tad tvirtai žinodami, ko mes norime ir logiškai siekdami užsibrėžtojo tikslo, turime eiti šia istorinių aplinkybių ir proto diktuojama linkme. Konferencijos žodžiais tariant, tik šiuo būdu mes pasitarnausime ir savo Tėvynės didžiaiam troškimui — Lietuvos laisvei užtikrinti.

Gen. mjr. Just atsisveikino su lietuviais talkininkais

ON. KAUNAS. Sekmadienį Kauno geležinkelio stotyje Lietuvos saugumo srities komendantas generolas majoras Justas atsisveikino su lietuvių talkininkų transportu. Jie susirinko prie žalumynais papuošto vagono, o stoties perone buvo susirinkę daug jų giminių. Generolas majoras Justas praėjo pro jų frontą ir kreipėsi į jaunuosius draugus lietuvius su trumpa, bet nuoširdžia kariška prakalba. Tuos jaunus lietuvius talkininkus jis perėmė į vokiečių kariuomenės globą. Jis pareiškė, jog tikisi, kad jie pasirodys verti garbės vokiečių kariuomenės ribose tinkamai pasirodyti kovoje su bolševizmu ir kad jie įvykdys savo pareigą, kurios pavyzdį jiems visur pavyzdingiausiu būdu rodo draugai vokiečiai. Generolas majoras Justas savo prakalbą baigė, palinkėdamas talkininkams geriausios ateities ir sušukdamas valio vokiečių kariuomenei ir visiems kariams. Lietuvos saugumo srities komendanto orkestras pabaigoje sugrojo vokiečių ir lietuvių tautų himnus.

Kas nauja Lietuvoje

— Vilniaus Miesto Metrikinė Apylinkė per kovo mėnesį išrašė 81 sutuoktuvių, 289 gimimo ir 208 mirimo metrikas.

— Atitinkamos įstaigos yra išleidusios aplinkraštį, kuriame nurodoma, kad valstybiniai ūkiai sėklų reikalu turi kreiptis tik į L. O. Bendrovę, nes jai yra pavesta šiuos ūkius aprūpinti sėklomis.

— Ūkiai, kuriems tenka pristatyti kiaulių gyvo svorio tiek, kuris nesudaro kiaulės vieneto, tai pagal išleistus aplinkraščius tokie ūkiai gali prievolę atlikti susidėjus. Atsiskaityti jie gali tarpusavyje.

— Faktinosios santuokos teisiškai galioja tik tuo atvėju, jei jos sudarytos prieš 1941 m. liepos 1 d. ir jų buvimas teismo sprendimu nėra nustatytas ir įrašytas į sutuoktuvių registrą. Tos gi faktinosios santuokos, kurios sudarytos po 1941 m. liepos 1 d. ir jų buvimas teismo sprendimu nėra nustatytas — yra niekingos, jei jos nebus pagal paskelbtus nuostatus įrašytos į sutuoktuvių registrą. Pagal dabartiniu metu veikiančius Lietuvoje nuostatus sutuoktiniai gali iki š. m. birželio 1 d. prašyti apylinkės teismą santuoką įrašyti į sutuoktuvių registrą.

— Kauno Didžiojo Teatro bendradarbiai paskyrė 4022 RM 75 Pf. sužeistiesiems lietuviams kariams dovanų. Ši suma įteikta Pirmajam Generaliniam Tarėjui gen. Kubiliūnui, kuris pavedė Visuomenės Reikalų Departamento dir. pareigas einančiam Nuo Karo Nukentėjusių Skyriaus viršininkui Grokalai-Gurauskui kalbamą sumą sunaudoti dovanoms, kurios sužeistiesiems lietuviams kariams turėtų būti įteiktos Velykų švenčių proga.

— Atsižvelgiant į tai, kad šiemet pavasario sėjai sėklos gauta nedaug, atitinkamos įstaigos išleido aplinkraštį, kuriame nurodoma, kad leidimai sėklai pirkti gali būti išduodami tiktai tiems ūkininkams, kurie yra nukentėję nuo karo, gaisrų, gamtos nelaimių ir atkeltiesiems į naujus ūkius. Skirtų pardavimui sėklų kontingentų perviršyti neleidžiama. Tokių ūkininkų ūkius agronomai įpareigojami pagal galimumą individualiai patikrinti.

— Generalinio komisaro propagandos skyriaus skraiojanti paroda, kuri nuo kovo 21 iki 28 d. buvo rodoma Lazdijuose, turėjo didelį pasisekimą. Ją aplankė ¾ miesto gyventojų. Balandžio 11 d. ši paroda bus atidaryta Vilkaviškyje.

— Žemės Ūkio Politikos Departamento Švietimo Skyrius pakvietė Kauno Jaunimo Teatrą su spektakliais aplankyti svarbesnius Jaunųjų Ūkininkų Ratelių židinius. Šioms gastrolėms numatomi „Atžalynas", „Jaunieji daržininkai" ir dar vienas kuris pastatymas.

— Atitinkamos įstaigos išleido aplinkraštį, kuriame nurodoma, kad pristatyti paukščiai ir kiaušiniai bus įskaitomi į šių ūkio metų birželio, liepos ir rugpiūčio mėnesiams skirtą kiaulių kontingentą.

Tiekimas pabiurusiais keliais Rytų fronte.
Nuotrauka: NSKK. — Karo koresp. Machatschek (Wb).

Kultūrinės naujienos

— Šiemet Vilniaus Universiteto Profesoriui Augustinui Janulaičiui sukako 65 metai amžiaus. Drauge šiemet taip pat sukako 50 metų, kai jis dirba mokslinį ir visuomeninį darbą. Jis daugiausia yra nusipelnęs kaip istorikas. Už nuopelnus Lietuvos teisės istorijai Lietuvos Universiteto Teisių Fakultetas 1932 m. suteikė Teisių Daktaro laipsnį. Iš jo veikalų, išleistų per paskutinį dvidešimtmetį, pažymėtini yra: „Vyriausias Lietuvos Tribunalas XVI — XVII amž.", „Imperijos rūmų teismas", „Napoleono teisynas", „Žydai Lietuvoje", „Lietuvos bajorai ir jų seimeliai" ir visa eilė kt.

— Švenčionių „Ryto" choras, vedamas mokytojo A. Kojelio, neseniai suruošė švenčioniškiams pirmąjį savo viešą pasirodymą. Ateityje choras numatęs suruošti ir daugiau koncertų.

— Vasario mėn. pradžioje Kauno Radiofonas paskelbė konkursą lietuviškam radiovaidinimui parašyti. Norėdama patenkinti literatų sluoksniuose kilusį pageidavimą, Radiofono vadovybė konkurso terminą iš balandžio 15 d. nukėlė į gegužės 15 d.

— Latvių rašytojas Kazys Duncis, gerai mokąs lietuvių kalbą, neseniai į latvių kalbą išvertė Juozo Paukštelio „Kaimynai" ir paruošė spaudai lietuvių novelistų — 12 autorių — antologiją.

— Paskutiniu metu Vilniaus Miesto Teatre numatytas pastatyti dar vienas veikalas. Tai vokiečių dramaturgo Kurto Goetzo 3 veiksmų komedija „Ingeborga". Veikalas jau verčiamas į lietuvių kalbą. Komediją statys režisierius J. Grybauskas.

— Susidėjus aplinkybėms, Ukmergės ir Švenčionių miesto teatrai nutraukė vaidinimus. Kiti Lietuvos teatrai dirba normaliai.

— Balandžio 6 d. Vilniaus Miesto Teatro patalpose įvyko Maskvos Valst. Didž. Operos Teatro solisto J. Serdiukovo koncertas. Šis solistas, prasidėjus karui su Vokietija, kartu su keletu kitų šio teatro artistų, pateko į vokiečių užimtas sritis, o jau metai kai gyvena Vilniuje. Pirmoje koncerto dalyje buvo atliktos kelios arijos iš žymių italų operų, o antroji dalis buvo skirta rusų muzikams klasikams.

— Labiausiai į šiaurę išsikišusiame Lietuvos kampelyje — Turmante — pradėtas kultūrinis darbas. Pradžios mokyklos mokytojų iniciatyva vietos įstaigų lietuviai tarnautojai suruošė jau porą vaidinimų.

Literatų sluoksniai, susidomėję Kauno Radiofono paskelbtuoju radijo vaidinimui parašyti konkursu, kreipėsi į Radiofono Vadovybę, kad konkurso terminas būtų prailgintas. Radiofono Vadovybė sutiko ir konkurso terminą prailgino vienam mėnesiui, t. y. iki gegužės 15 d.

BERLIN. IV-6. Fiureris suteikė ordinariniam protesoriui daktarui med. Augustui Wagemannui Heidelberge ir ordinariniam profesoriui slapt. valst. tarėjui dr. h. c. Theodorui Remy Bonnoye Getės medalį už mokslą ir meną.

Sportas

Sezono atidarymo turnyro baigminės futbolo rungtynės LFLS — Perkūnas, po judrios ir permainingos kovos baigėsi 2 : 2 (2 : 1).

— Vilniuje pasibaigus miesto šachmatų pirmenybėms, organizuojamas klasifikacinis geresniųjų šachmatininkų atrankai sudaryti šachmatų turnyras. Turnyro pradžia numatyta balandžio 10 d., 16 val. Prof. S-gų patalpose

— Rygoje šiuo metu vyksta intensyvios krepšinio pirmenybės, kurių aktyviu dalyviu yra ir Rygos lietuvių sporto klubo „Vyčio" ekipa. Varžybos vykdomos olimpine sistema, kad būtų galima išvengti ilgo užtęsimo. Visų rungtynių varžybose pirmauja ASK klubo ekipa.

— Ruošiamos tarp Wehrmachto rinktinių futbolo varžybos Kaunas—Minskas įvyko praeitą sekmadienį Kaune, kurias laimėjo Minsko Wehrmachto rinktinė 3 : 2.

— Rytų fronte žuvo Europos rutulio meisteris vokietis Woelke. Šis sportininkas savo pasiektu rezultatu 16,60 m buvo nuolatinės vokiečių valstybinės komandos dalyvis, kuris kiekvienose varžybose iškovodavo Reichui pirmąją vietą. Woelkės žuvimas dar pačiam sportiniam pajėgume yra didelis nuostolis visam Europos sportiniam gyvenimui.

— Profsąjungos Vilniuje užbaigė tarpįmoninį šachmatų turnyrą, kurio nugalėtoju išėjo Rūtos — Elektrinės kombinuota komanda. Balandžio 18 d. ruošiamas „Valgio" I-je užkandinėje bendras pobūvis, kurio metu bus įeikta Srities komisaro pereinamoji dovana ekipai, laimėjusiai turnyrą ir taip pat bus atžymėti geresnieji paskiri šachmatininkai. 1942 m. turnyro laimėtoju, o kartu ir dovanos laikinu savininku buvo Geležinkelių V-bos šachmatų komanda, kuri šį kartą pasitenkino III v. Galutinė įmonių turnyro padėtis pagal surinktus taškus atrodo tokia: I v. Rūta — Elektrinė k-da 30,5 t.; II v. — Butų Direkcija —26,5 t.; III v. Geležinkelių [...] 26 t. IV v. Gluosnis II — 2[...] Valst. Degtinės Gamykla — [...]

Vasaros giesmininkų bel[...]

***

Sportininko asmenybė ug[...] suomeniniais pagrindais, tik [...] griežtesniu režimu, nes sp[...] be tiesioginio kondicinio pa[...] kuris yra tobulėjimo akst[...] atstovauti ne tik paskirai [...] cijas, klubus, valstybes, be[...] ir kontinentus, pasaulio kr[...] kartą šiame skyriuj trumpai [...] sporto klubų paskirtį ir [...] Dabar trumpai peržvelgsim[...] ninko asmenybės pasirody[...] viam darbe. Fizinis lavi[...] jaunuomenės auklėjimo ir [...] pagrindu būsimiems darb[...] visas jaunimas yra globoj[...] tinkamų įstaigų ir patikėt[...]

Kiekvienas sportininkas, [...] visuomenės narys, kuriai [...] sirodo savo pajėgumu, [...] gerbti sportininko vardą—[...] tik savo paties, bet turint [...] visų kitų, tą sritį atstovauj[...] gyvenime paprastai iš vien[...] elgesio sprendžiama ir apie [...] kią gyvenimo sritį paimsim[...] ten berasime asmenis, v[...] nukrypimų, todėl dažnai [...] kaištai kartais būna be p[...]

Sportinį gyvenimą gal[...] su kariniu, nors karinio [...] pagrindinis uždavinys ir y[...] sias. Tačiau taikos metu [...] ninkas, tiek karys yra [...] įvairiais statutais, instru[...] normuoto gyvenimo dės[...] šį darbą normuoja. Kaip [...] savo tiesioginių pareigų [...] atsisakyti nuo paprastų [...] kitų linksmybių, taip lygia[...] ninkas, suprantąs spor[...] paskirtį ir naudą, aukojasi [...] prakaitą ir stengiasi kuo [...] rodyti. Eiliniam piliečiui [...] sportininko darbas yra t[...] nis dalykas ir tai galėtų [...] vienas atlikti. Bet prak[...] nėra.

Turime sportiniam gyv[...] eilę pavyzdžių, kur sporti[...] kariai, ir šiame kare p[...] prastą narsumą ir karžyg[...] fiziškai gerai paruoštas k[...] gali nugalėti visus sunk[...] nai įvykdyti uždavinius. S[...] jau taikos metu ruošdamas[...] varžyboms tuo pačiu atl[...] rinio mokymosi, nes jo [...] praeinamas platus kūno [...] varžybinio sporto pasire[...] lis rikiuotės, drausmės ir [...] mo mokymas, gerbimas [...] kovos dvasios pamėgimas[...] mas vilčių laimėti ir p[...] atvėju, žodžiu, visos ka[...] mos kovos ypatybės.

Tad sportininko asme[...] jį tinkamai ugdoma, bręs[...] simo kario teigiamos yp[...] rios taikos metu tarnauja [...] sirodymui sportiniam dar[...] metu tas pats asmuo iš d[...] kytas ir parengtas, žymia[...] karinio rengimo darba.

Žemės drebėjimas

BUENOS AIRES, IV. [...] džiant pagal iš Čilės ga[...] tenai žemės drebėjimas [...] tokio pat masto, kaip ir [...] tastrofa. Kaip plačiai jis [...] šiol dar nežinoma, tačiau [...] 200 km į šiaurę nuo Sa[...] paliesta labai sunkiai. P[...] žiniomis, Salamanco[...] siau sunaikintas. Illapel [...] balla vietovės taip pat [...] kentėjo. 1939 m. žemės d[...] siškai sunaikintas, bet v[...] statytas la Sierena mies[...] tą buvo šios nelaimės a[...] Pirmasis požeminis s[...] 12 val. 8 min. ir užtruko [...] Antrasis smūgis, užtruk[...] tes, įvyko septyniomis [...] vėliau. Žemės drebėjim[...] 1200 km ilgio ir eina [...] esančio Iquique uosto [...]